УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЧАСОПИС

МІСІОНАР

квітень
2009

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГ
АРХИЄПИСКОПА МИРОСЛАВА МАРУСИНА
Львів 23 лютого 2009 р.Б.

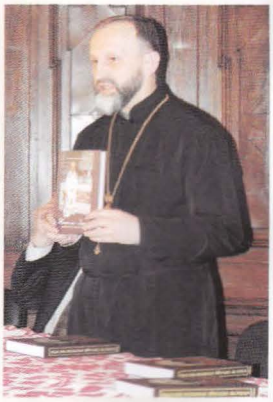

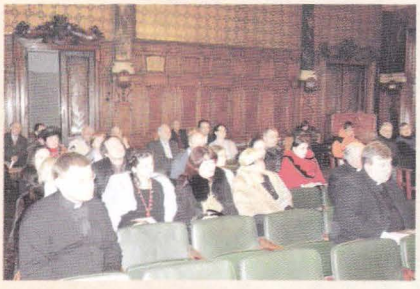

ХРЕСНА ДОРОГА
Крехів 1 березня 2009 р.Б.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА....3

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
НА КВІТЕНЬ....5

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
НА ТРАВЕНЬ....6

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ТРАВЕНЬ
СВЯТА ДОМІТИЛА (12 ТРАВНЯ)....7

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
НА ЧЕРВЕНЬ....7

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ЧЕРВЕНЬ
СВЯТИЙ ТИХОН (29 ЧЕРВНЯ)....7

о. Діонисій ЗАВЕДЮК, ЧСВВ
ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА АПОСТОЛА ПАВЛА....8

Ігор САВ'ЯК
СЕДМИЦЯ КВІТНОЇ НЕДІЛІ....13

Олег ОГІРКО
ПОКЛИКАННЯ ДО МОНАШЕСТВА І СВЯЩЕНСТВА:
БАТЬКІВСЬКІ РОЗДУМИ....17

док. Алдона ВАСИЛЯУСКЕНЄ
УНІКУМ У НАРОДНІЙ ПОБОЖНОСТІ ЛИТВИ....20

о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ
ВІН НІКОЛИ НЕ ПОЛИШАВ ПРАЦІ....24

о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ
ДОБРІ НОВИНИ ДЛЯ КНИГОЛЮБІВ....27

о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ
МАЙБУТНЄ ЗА НИМИ....29

Петро ШКРАБ'ЮК
«РУСАЛКА ДНІСТРОВА»:
ДРУГЕ ПОВЕРНЕННЯ ДО ЛЬВОВА....30

о. Мелетій БАТІГ, ЧСВВ
ДОБРИЙ ПАСТИР ОТЕЦЬ ЮЛІАН МАНЬКО, ЧСВВ....33

о. Григорій ПОВОРОЗНИК
ГРІХОПАДІННЯ....38

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ:....39

Зеновій ДРИМАЛОВСЬКИЙ
НЕВТОМНИЙ ТРУДІВНИК НА ЦЕРКОВНІЙ НИВІ....40

Леся ШТИКАЛО
ЧАЙНВОРД «ПАСХА»....42

Наталія ЛЕХ
МІСІОНАРЧИК. ДВІ СЛОВІ....43

ШІСТЬ ЦЕРКОВНИХ ЗАПОВІДЕЙ....45

Романна АНТОНЮК
ПСУС.
ПАМ'ЯТІ ОТЦЯ ЙОСАФА ВОРОТНЯКА, ЧСВВ....46

Соломія КОРНИЧ
ВЕЛИКОДНИЙ КОШИЧОК....50

НАША НАДІЯ – ХРИСТОС

Ієромонах Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ
головний редактор

Христос воскрес! – Воістину воскрес!

«Чого шукаєте живого між померлими? Його нема тут: він воскрес» (Лк 24,6-7). Такими словами ангели зустріли жінок при гробі Ісуса Христа. Жінки прийшли, щоби здійснити над померлим тілом поховальний обряд, цілком переконані, що більше немає жодної надії на зустріч і спілкування із померлим. Жінки, як і всі учні, були переконані, що в історії Ісуса з Назарета покладено крапку. Однак ангели спрямовують їхні уми і серця до іншого: шукайте його не там, не між померлими, бо він живий!

Розчарування і безнадія – віднедавна частий гість в нашому суспільстві. Важко сказати, хто більше втратив надію – жінки, які прибули рановранці до Ісусового гробу, чи ми, що живемо на початку третього тисячоліття християнської ери, втомлені від економічних та політичних негараздів, з усім ознайомлені, в усьому зневірені. Саме до нас звучить сьогодні слово ангела: ми шукаємо Христа не там, не між нами, що носимо мертвоту і стараємося оживити відмерлі наші земні надії і сподівання. Наша надія – Христос, який справді воскрес і дарує нам, померлим, воскресіння і життя вічне! Саме тепер, коли багато хто з наших братів і сестер почувається обманутим, покинутим, зневаженим, і як наслідок – у безнадії, – ми покликані голосити правду про воскресіння. Не повернення до попередніх форм. Бо багато хто надіється, що криза нашого часу промине і ми повернемося до такого ж способу життя, яким жили до тепер. Але прийшла пора збагнути, що повернення назад рівнозначне смерті, провадить у безвихідь. Тому можемо дивитися тільки вперед: на Христа, що розбиває смертні окови, що дарує вічність і кличе нас за собою. Тільки тоді, коли повіримо Йому, приймемо Його слово і почнемо утверджувати у своєму житті нові, євангельські цінності, здобудемо правдиве своє життя.

Бо правдиве життя, як вже неодноразово наголошувалось, не полягає ані в посіданні матеріального добра, ані в матеріальному добробуті. На жаль, бажання вирішити проблеми у нас і на державному, і на родинному рівнях зводяться до залагодження матеріальних стосунків. Політики відразу говорять про пенсії, зарплати та підвищення рівня добробуту, як і ми, коли дитина чогось потребує, купуємо їй іграшку чи новий одяг. Забуваємо, що необхідно перестати обманювати народ і себе — тільки чесність політики може привести нас до вирішення суспільних проблем. У родинних стосунках — не іграшки й одяг, чи ще щось подібне, а непідробна батьківська і материнська любов, взаємна повага і жертовність. Саме до цього провадить нас Воскреслий Христос. І саме тому той, хто повірить Йому, віднайде своє життя!

Редакція часопису «Місіонар» сердечно вітає всіх Вас із світлим святом Воскресіння Господнього! Бажаємо, щоб у наших родинах запалало глибоке довір'я до Божого Слова і міцна віра у Христове Воскресіння, яким він виводить нас із оков смерті до світла Божого життя. Нехай між нами запанує мир, радість, взаєморозуміння та взаємна повага, нехай у наших душах утвердиться непереборна надія, що разом із Христом воскреснемо й ми!

Вітаючи всіх читачів часопису із світлим Христовим Воскресінням, дякуємо всім нашим жертводавцям, помічникам, які у скрутну хвилину завжди підтримують наше видання. Запевняємо Вас про нашу постійну пам'ять та молитву. Від січня 2009 року кожного місяця в намірі жертводавців часопису «Місіонар» ми служимо Божественну Літургію, щоби Всемилостивий Господь зіслав ласки спасіння та благословення для кожного, хто пам'ятає і дбає про часопис і цим самим сприяє поширенню Божого Слова серед нашого народу.

МІСІОНАР
УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЧАСОПИС

Заснований у 1897 році
Засновники — Отці Василіяни
Реєстраційне свідоцтво КВ № 5133 від 18.05.2001 р.

Передплатний індекс — 23959

Адреса редакції:
м. Львів, 79019, вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир Отців Василіян
тел/факс: 72-46-94
e-mail: misionar@lviv.farlep.net
URL: www.osbm.in.ua

Підписано до друку 24.03.2009 Формат 70x100 1/16. Друк офсетний. Папір друк. № 1. Умов. друк. арк. 5,2. Умов. фарбо-відб. 5,7. Обл.-вид. арк. 5,0. Зам.

ЦІНА ДОГОВІРНА

Віддруковано з готових діапозитивів
у Жовківській друкарні видавництва
Отців Василіян «Місіонер».
80300, Львівської обл.,
м. Жовква, вул. Василіянська, 8

Передруки і переклади дозволені
за поданням джерела.
Редакція зберігає за собою право
виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

© Журнал "Місіонар", 2009

Головний редактор:
о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ
Редакційна колегія:
о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ
о. Мелетій БАТІГ, ЧСВВ
о.д. Миколай МИКОСОВСЬКИЙ, ЧСВВ

Літературна редакція:
Богдана ЩУРКО
Дизайн та комп'ютерна верстка:
Микола ЯЦКІВ

Фото на 1 сторінці обкладинки:
Григорій ПРИСТАЙ
Фото на 2 сторінці обкладинки:
бр. Іпатій ВАЩИШИН, ЧСВВ
бр. Вінкентій ПЕЛИХ, ЧСВВ

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

О, Божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміром, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш у Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії усі свої молитви, справи, слова, думки й витривалість у терпіннях нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди, завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за святішого Отця Папу Римського, за святу Церкву, за навернення грішників та в усіх намірах Апостольства молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішній день.

Пресвяті Серця Ісуса і Марії, спомагайте святу Церкву та Україну!

Святий Йосифе, Покровителю і Заступнику приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас!

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколаю, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас!

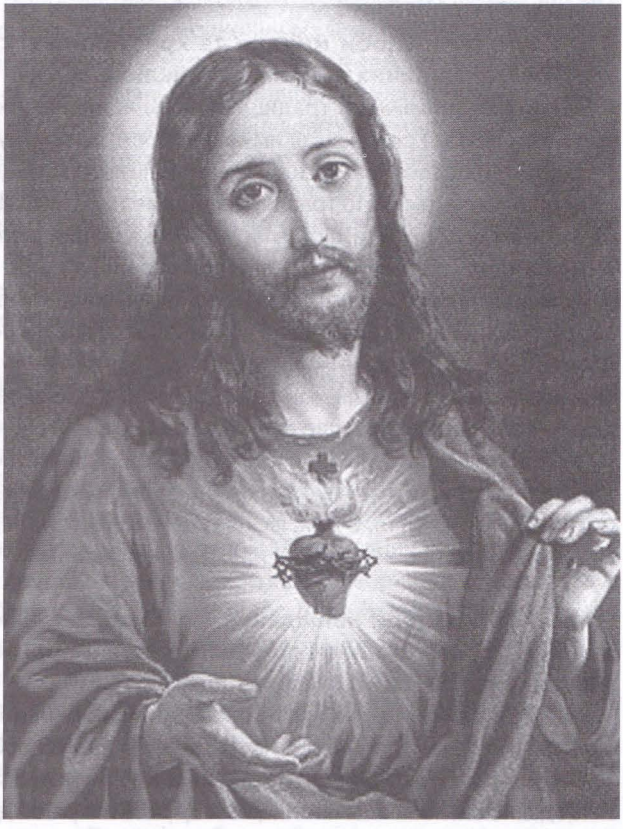

Ось Серце, що так дуже полюбило нас...

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА КВІТЕНЬ

(З благословення Святішого Отця)

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоби Господь поблагословив працю трудівників ріллі рясним урожаєм і вчинив багатші народи чутливими до драми голоду у світі.

МІСІЙНИЙ: Щоби християни, які трудяться на територіях, де в особливо важких умовах перебувають бідні, немічні, жінки та діти, були знаками надії, завдяки своєму відважному свідченню Євангелія солідарності та любові.

МІСЦЕВИЙ: Щоб Господь прославив славою святих мучеників та ісповідників Української Церкви.

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ТРАВЕНЬ

Підготував о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоби миряни та християнські спільноти відповідально сприяли зростові священичих та монаших покликань.

Згідно з багаторічною традицією Католицької Церкви, у четверту неділю після Пасхи за новим стилем (за Григоріянським календарем) по всьому світу (передусім у римо-католицькому середовищі) розпочинається тиждень молитов за священичі та монаші покликання. Цьогоріч ця неділя припадає на 10 травня, отож саме тоді свята Церква устами своїх вірних ще ревніше благатиме Господа за те, щоби послав якнайбільше робітників «у свій виноградник». Не будьмо і ми осторонь від цієї благословенної справи, а щиро приєднаймося до незліченного хору молільників по цілому світу. Але не обмежуймося тільки молитвою, бо наша відповідальність за зріст священичих та монаших покликань полягає і в інших завданнях. Передусім ми повинні мати свідомість, що саме моральний та духовний рівень суспільства прямо впливає на «якість» і кількість священичих чи монаших покликань. І хоча первісно ці покликання вкладає в серця людей сам Господь, пізніше дуже часто саме від оточення залежить, яким чином покликаний чи покликана дасть на це свою відповідь. Хочемо ми цього чи ні, але саме практикою християнського життя ми виховуємо наступні покоління душпастирів чи тих, хто обере монаше, богопосвячене життя. Отож, як кажуть, «молімося так, якби від цього залежала доля цілого світу, а живімо так, ніби кожен наш день є останнім».

МІСІЙНИЙ: Щоби нещодавно засновані Католицькі Церкви, вдячні Господеві за дар віри, були готовими до участі в загальній місії Церкви, виявляючи прагнення проповідувати Євангеліє по всьому світу.

З нагоди Світового дня місії-2006 Святійший Венедикт XVI сказав: «Служіння Євангелії не можна трактувати приватною пригодою. До нього необхідно прилучитися цілою спільнотою вірних...» Виголошуючи ці слова, Папа мав на увазі також і тих християн, які належать до нещодавно заснованих Католицьких Церков наприклад у Африці чи Азії. Великі надії збуджує факт зросту священичих та монарших покликань у середовищах «молодих Церков». Це свідчить про те, що ті спільноти з великою вдячністю прийняли дар віри в Бога у Тройці Святій Єдиного. Тепер перед ними стоїть важливе завдання — самостійно продовжити справу євангелізації, розпочату в їхніх країнах католицькими місіонерами. Про це також згадує Декрет Другого Ватиканського Собору «Про місійну діяльність Церкви»: «Щоб місійний дух розвивався буйно також і серед місцевого населення даної країни, необхідно також, щоб нові Церкви якнайскоріше взяли участь у місійній справі Вселенської Церкви, посилюючи проповідування Євангелії в цілому світі, хоча б і самі відчували нестачу кліру» (ДМ, 20). Нехай наша молитва у місійному наміренні на травень покріпить усіх, хто цього потребує, виконуючи служіння місії у Церкві.

МІСЦЕВИЙ: Щоб Католицька Церква в Україні була збережена від різноманітних розколів та єресей, а всі християни довіряли проводу своїх законних пастирів.

Україну називають однією з найбільш релігійно терпимих держав. Така ситуація склалася приблизно у період падіння тоталітарного комуністичного режиму, коли і на наших українських просторах право свободи совісті нарешті стало реальністю. Минулого року ми урочисто

відсвяткували 1020 річницю становлення християнства в Україні, що само собою свідчить про багатовікову традицію євангельської науки, притаманну українській душі. Однак як і кожну сім'ю супроводжують чвари, а часто і розриви, так і велику християнську родину в Україні не оминула ця участь. Понад те — загроза різноманітних розколів та єресей знову нависла чорною хмарою над цілою Католицькою Церквою в Україні. Незаконна діяльність о. Василя Ковпака, бунтівна риторика «підгорецьких отців», поодинокі виступи «диваків-священиків», або цілих груп людей, як, наприклад, у с. Лішня на Дрогобиччині чи ще подібна до цієї останньої ситуація десь на Тернопільщині, — все це тільки маленький фрагмент від довгого сумного списку загроз єдності між католиками в Україні. Не обов'язково усі ці загрози є пов'язані між собою, але якусь паралель можна провести, бо як свідчить історія Церкви, кожна єресь або розкол найчастіше поставали як бунт проти чогось, або проти когось у Церкві, тобто їхні починання мали негативний характер. Не даймо себе обманути, а будьмо пильними до науки Євангелії про «вовків в овечих шкурах», а також горнімося до своїх законних пастирів, починаючи від Святійшого Отця і закінчуючи кожним правдиво висвяченим єпископом та священиком.

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ТРАВЕНЬ СВЯТА ДОМІТИЛА (12 ТРАВНЯ)

Про св. Домітілу відомо небагато. Знаємо, що походить вона з I-II століття. Євсевій Кесарійський (263-340) в своїй Історії Церкви (III, 18, 4) пише: «згідно з переданням, на п'ятнадцятому році правління Флавія Доміціяна, Дометіла, племінниця по родинній лінії зі сторони сестри Флавія Клемента, який був одним із римських консулів (95 р. Б.), разом з багатьма іншими особами була депортована на острів Понца за віру в Христа». Своєю чергою інший історик, Діон Кассій (155-235), в своїй Історії Риму (LXVII, 13-14) стверджує, що імператор Доміціян «відібрав життя між багатьма іншими також і Флавію Клементу, незважаючи на те, що був його двоюрідним братом і мав дружину Флавію Домітілу, з якою також був спорідненим. Обоє були оскаржені за атеїзм, як також і багато інших з юдейського середовища, і засуджені на смерть або вигнання. Домітілла натомість була тільки заслана на острів Пандатарія (недалеко від острова Понца). Зі свідчень обох істориків випливає, що на переломі I і II століть жило дві різні Домітіли, яких імператор Доміціян вигнав з Риму, однак дослідники стверджують, що йдеться про одну і ту ж особу, яка була дружиною консула Флавія Клемента і внучкою імператора Веспасіяна, батька Доміціяна, а отже племінницею останнього. У кожному разі власне за віру в Христа їй відібрали життя і це мучеництво за свідченням святого Єроніма було довгим та болісним.

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ЧЕРВЕНЬ

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоб увага міжнародної спільноти до найбідніших країн приносила більш конкретну допомогу, особливо у звільненні їх від гнітючого тягаря зовнішнього боргу.

МІСІЙНИЙ: Щоб місцеві Церкви, які діють в регіонах, позначених насиллям, знаходили підтримку в любові та конкретній близькості католиків цілого світу.

МІСЦЕВИЙ: Щоб Греко-Католицька Церква в усіх регіонах України, даючи свідчення вірності Христовому Євангелію, розвивалася й утверджувалася.

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ЧЕРВЕНЬ СВЯТИЙ ТИХОН (29 ЧЕРВНЯ)

ВЕЛИКОДНЄ ПРИВІТАННЯ ПРОТОІГУМЕНА

ХРИСТОС ВОСКРЕС!
ДОРОГІ У ХРИСТІ БРАТИ І СЕСТРИ!

Цим християнським привітом ми тепер вітаємо одні одних і так утверджуємо посеред себе вічні правди: торжество Життя, світла добра й любові.

Саме у світлі Христового Воскресіння, яке є запорукою воскресіння кожного з нас й нагороди за труди, хрести і приниження у цьому житті, кожна віруюча особа з надією крокує під час своєї життєвої мандрівки. Нашим довір'ям до Бога, а радше силою Його благодаті легше долаємо щоденні труднощі, утиски та розчарування. Більше того, — тільки кормлячи себе Словом і Тілом Христовим ми стаємося запалені Божою любов'ю на взір двох учнів Христа, які поверталися, як свідчить Євангеліє, з Емауса.

Тож бажаю усім нам втішатися цією правдою, яка дотикає особу Христа — живого Бога, щоб через очищене серце і нам променіти Його Божою любов'ю та втішатися миром з небес.

Христос воскрес задля нас, щоб і ми оживляли наше життя з Ним, у Ньому і на Його славу.

Бажаю усім радісних, благословенних великодніх свят!

ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА АПОСТОЛА ПАВЛА

(продовження, початок у ч. 3 за березень 2009 р.)

о. Діонисій ЗАВЕДЮК, ЧСВВ

Листи апостола Павла й антична риторика

Як кожний людський твір недвозначно вказує на талант і риси його автора, так Павлові листи дають нам добре засвідчення про особистість, широту життєвих горизонтів Апостола Народів, відображають його літературні здібності. Павло був людиною свого часу, мислив категоріями своєї епохи, та водночас, переображений пізнанням таїнств Христової віри, зумів, використовуючи свої знання, здібності, свій талант проповідника, оратора й письменника, відобразити у своїх посланнях багатство «Божої тайни — Христа, в якому сховані всі скарби мудрості і знання» (Кол 2,2-3).

Дослідження рис св. Павла як літератора не є справою тільки цікавості чи прискіпливості сучасних вчених. Оскільки людські автори є справжніми Божими співпрацівниками у постанні Святого Письма, для того, щоб збагнути і зглибитися у зміст Божого слова, потрібно вивчати також те, яким чином воно було виражене людськими словами.

Тому папа Пій XII в енцикліці «Divino afflante Spiritu» («За натхненням Божого Духа») від 30 вересня 1943 року наголошує, що «святий автор у написанні святої книги є органом, тобто знаряддям Святого Духа, але знаряддям живим і обдарованим розумом,... він під Божою дією у такій мірі вживає власних здібностей та можливостей, що з книги, яка постала з його праці, усі можуть легко розпізнати власну його вдачу і немов його особисті властивості та його характер». Виходячи з цього, Папа підкреслює, що коментатор біблійних книг «з усією пильністю, не занедбуючи цих нових роз'яснень, які сучасні дослідження принесли, буде старатися розпізнати, якою була вдача святого автора,

які обставини його життя, у який час жив, які писемні чи усні джерела використовував, яких форм вислову вживав. Так зможе точніше пізнати, ким був гагіограф (святописець), і що хотів сказати у своєму творі».

Папа звертає увагу і на те, що при дослідженні думки авторів Святого Письма треба враховувати спосіб висловлювання і мислення їх сучасників, бо вони використовували форми та стилі, які були у вжитку в їх середовищі. Крім того, наголошує на необхідності правильного визначення літературних жанрів, яких письменники вживали, бо без цього не вдасться правильно зрозуміти зміст їхніх творів.

У попередній частині статті ми мали змогу поглянути на властивості листів та на спосіб листування в античну епоху. Тепер, ідучи за думкою папи Пія XII, присвятимо деякий час роздумам над творчими рисами апостола Павла як проповідника і письменника.

а) Мистецтво античної риторики

Здатність гарно і переконливо промовляти до людей цінувалася від найдавніших часів, викликала подив і захоплення, тому вершиною освіти в давнину було опанування ораторського мистецтва. Античність знала не тільки великих ораторів, як Демосфен чи Ісократ, але й учителів красномовства, серед яких найбільш відомими є Арістотель (IV ст. до Христа), Цицерон (I ст. до Христа) та Квінтиліан (I ст. по Христі). В епоху еллінізму до програми навчання (на кінцевих її етапах) входило вивчення правил і прийомів риторики. Ці правила приготування і виголошення промови, які засвоювали з юних літ і використовували на практиці, якими мислили, мали також неабиякий вплив на форму та композицію літературних творів.

Красномовство в давнину мало три головні сфери застосування, відповідно до яких сформувалися три типи риторики. Це, передусім, царина політики, де основною метою було відстоювання інтересів держави, окремих

■ *Пагорб АРЕСА, орган влади в Древніх Афінах (рада афінських старійшин), де ПАВЛО виголосив найвідомішу промову, проповідь до язичників-афінян*

угрупувань чи партій. Інша галузь — судочинство, де треба було висувати звинувачення конкретним особам за їх дії або захищатися перед обвинуваченнями. Третя ділянка — суспільне життя з його різноманітними святами, урочистостями, ювілейними датами, під час яких слід було виголошувати відповідні урочисті промови.

Кожний з типів риторики мав свої цілі і особливості. Так завданням політичної або, як її ще називали, «дорадчої» риторики було закликати до дій чи політичних рішень або переконати в їх хибності; метою судового красномовства було звинувачення або оборона; а ціллю урочистих, «епідиктичних» промов було хвалити або ж ганити. Перший тип красномовства мав допомогти учасникам віча або зборів прийняти доленосні рішення про майбутнє, другий — сформувати оцінку суддів про хід минулих подій, третій безпосередньо стосувався певної миті, коли глядачі на форумі чи в амфітеатрі мали оцінити ораторські якості самого промовця.

Приготування прилюдного виступу складалося з п'яти етапів. Перший з них, вибір теми (з латинської inventio), мав на меті вдало вибрати тему промови. Другий, dispositio

(розміщення, розкладення), покликаний був розподілити зміст виступу таким чином, щоб він був якнайбільш логічним і доступним для слухачів. Далі автор дбав про добір стилістичних, літературних засобів (elocutio — з лат. «вислів», тут — краса вислову, красномовство), які зробили б цікавою, милою і захоплюючою його промову. Врешті, завчовував усю промову напам'ять (лат. memoria), а під час виступу (actio — з лат. «дія») намагався поводитися з належною повагою, підкреслюючи цілою своєю поставою, впевненістю, силою голосу вагомість своїх слів.

Дуже важливою частиною приготування промови була власне dispositio, тому теоретики ораторського мистецтва багато уваги приділяли їй. Хоч до кожного виступу треба підходити індивідуально і творчо, враховувати обставини і стан духу та настрої слухачів, кожна промова має включати в себе найважливіші складові елементи. Отож, зразковий зміст промови, у стилі «дорадчої» риторики, мав би бути розподілений таким чином.

Вступ (лат. exordium) має підготувати слухачів, збудити їхнє зацікавлення, викликати довір'я до промовця. Тож мета вступу — вчинити слухача доброзичливим, уважним і податливим на слова промовця.

■ *могила святого апостола ПАВЛА, Рим (Італія)*

Оголошення змісту тези (лат. propositio), яку промовець хоче представити. Тут у кількох словах оратор оголошує увесь наступний зміст промови, і навколо цієї тези будуть далі будуватися інші частини виступу.

Перерахування головних частин промови (лат. partitio — поділ), щоб слухачам було легше слідкувати за ходом аргументації.

Викладення фактів, відомих слухачеві, або таких, з якими він легко погодиться (narratio). Наслідком цієї частини промови є висунення на основі фактів таких висновків, з якими слухач легко погоджується і їх схвалює.

Докази (probationes) — висновки, до яких промовець доходить, опираючись на наведені факти. Докази можуть бути представлені як такі, що підтримують поставлену тезу (підтвердження — confirmatio), або як такі, що є відповіддю на закиди противників (спростування — refutatio).

Підсумок (peroratio) — це коротке повторення сказаного аби полегшити запам'ятовування. Адже метою промови є переконати слухачів і вплинути на їх рішення, які ті мають прийняти в тій чи іншій справі.

б) Прийоми античної риторики в листах Павла

Раніше не надто звертали увагу на те, що в листах апостола Павла є елементи античної риторики. У наш час вчені щоразу більше звертають на це увагу, і не безпідставно. Зрозуміло, що велике поширення класичної риторики в часи, коли жив і творив апостол Павло, схиляють до думки, що він сам її вивчав в юні роки і потім міг застосовувати її норми чи то в усному проповідуванні, чи при написанні своїх листів. Павло не хвалиться своїм вмінням, навпаки, каже, що «не прийшов звіщати свідоцтво Боже високомовними словами чи мудрістю» (1Кор 2,1), що його слово і проповідь «не були в переконливих словах мудрості, а в доказах Духа та сили» (1Кор 2,4). Проте читання його листів переконує, що одним з дарів, яким відзначався Павло, були

його ораторські здібності (1Кор 14,1.6; Ді 14,12).

Щоби бути почутим у часи апостола Павла, значною мірою треба було оперувати загальноприйнятими способами вислову, а отже знати і застосовувати принципи класичної риторики. До ще більшої впевненості в цьому питанні привели дослідження під цим кутом зору таких Павлових листів, як «Послання до галатів» та «Послання до римлян». Загальний висновок — ці послання мають на собі виразний знак застосування принципів класичної риторики і виявляють якості апостола Павла як оратора.

Один з сучасних католицьких дослідників Павлових листів, Ж.-П. Алетті, звернув увагу на те, що Павло застосовував принципи класичної риторичної dispositio не тільки до цілих листів, але й до окремих їх частин. На його думку, в «Посланні до римлян» крім головної тези — propositio в Рим 1,16-17 є й інші, підрядні, які оголошують теми окремих його частин: Рим 1,18-4,25; 5-8; 9-11 та 12-15. Крім того, більші аргументативні одиниці є поділені на менші, побудовані також за принципами класичної риторики.

Якщо розглянути першу частину «Послання до римлян», видно, як поступово і обережно Павло доходить до потвердження поставлених тез. Так, у першій частині, Рим 1,18-4,25, Ж.-П. Алетті виділяє дві аргументативні одиниці: 1,18-3,20 та 3,21-4,25. Теза, поставлена Павлом у Рим 1,18, знаходить своє логічне завершення і підсумок у Рим 3,19-20, а потім, у Рим 3,21-22, розпочинається нова одиниця, побудована також за принципами класичної моделі propositio — probatio, яка завершується підсумком (peroratio) у Рим 4,23-25. Підбивши цей підсумок, Павло переходить у Рим 5,1 до другої частини свого послання, у якій, після обширного вступу, пропонує нову тезу (5,20-21). Її він обговорює у трьох наступних розділах, побудованих також за принципами риторики, і закінчує його підсумком у Рим 8,31-39. Подібно чинить Павло у подальшій частині «Послання до римлян».

■ *Апостол ПАВЛО. Мозаїка з монастиря св. Луки в Фокиді. Друга чверть XI ст. (Греція)*

Звичайно, Павлові послання — не промови, а літературні твори, тож, аналізуючи їх і звертаючи увагу на елементи риторики в них, не слід забувати, що мають вони форму листів, а не приготованих до виголошення промов. І все-таки, якщо хтось підходить до читання Павлових листів, не знаючи принципів, згідно з якими люди в давнину будували свої промови, зустрічає велику перешкоду для зрозуміння логіки Павла у його посланнях і змісту самих послань. Тому для багатьох християн листи апостола Павла і надалі залишаються «книгами за сімома печатями», як це засвідчує саме Святе Писання: «В них (листах Павла) є дещо трудне до зрозуміння, що люди без освіти й не зміцнені у вірі перекручують, як і інші писання, на свою власну погибель» (2Пт 3,16).

Павло і сучасні йому методи біблійної інтерпретації

У своїх посланнях Павло багаторазово пригадує і виявляє своє відношення до юдаїзму: він ізраїльтянин, з покоління Веніямина, «єврей з євреїв, фарисей за законом» (Рим

11,1; Флп 3,5; 2Кор 11,22). Дискусія, яка час від часу постає у різноманітних колах щодо того, чи вважати Павла по духу євреєм, чи радше елліністом, на противагу іншим апостолам, зокрема Петрові, є досить надуманою. Сумніви зникають при читанні його листів. Навіть там, де Павло виявляє своє знання грецько-римської культури, він мислить, аргументує, відчуває як представник єврейського народу, вихований у юдейському середовищі. Як влучно зауважив Ф. Прат, «Тарс був батьківщиною Павла, де він вивчив еллінську мову, яка зробила його, можна сказати, громадянином всесвіту, але Єрусалим був батьківщиною його душі. Він завжди повертатиметься в Єрусалим».

Усі Павлові листи переповнені посиланнями на слова Святого Письма та події священної історії, в яких апостол бачить прообрази того, що стало дійсністю: особи Ісуса Христа та Його діла спасіння, як також Церкви, спільноти нового Ізраїлю. Оскільки Павло пише до християн, вихідців з юдеїв і поган, він використовує й аргументи, що ґрунтуються на Святому Писанні, і такі, що доступні кожній тверезомислячій людині: апелює і до віри, і до розуму читачів.

Знаком освіти Павла, здобутої в юдейському середовищі, є методи пояснення Святого Письма, які він використовує. Так, Павло, як і сучасні йому рабини, часто застосовує доказ a fortiori (від слабшого до сильнішого), наприклад, зі зворотом «то більше», як у Рим 5,8-9.10.15.17, 1Кор 12,22, 2Кор 3,8-9. Іншою характерною рисою Павла є застосування при доведенні методу, званого «ґезера-шава», який полягає на тому, що два цитовані біблійні уривки можуть використовуватися для пояснення один одного у разі, коли мають бодай один спільний термін. Так у Рим 4 Павло використовує при доведенні цитати з Бут 15,6 та Пс 32,2 (за Септуаґінтою Пс 31,1), які мають тільки один спільний термін: «зараховувати».

Павло, подібно як і рабини, дошукується в знаних

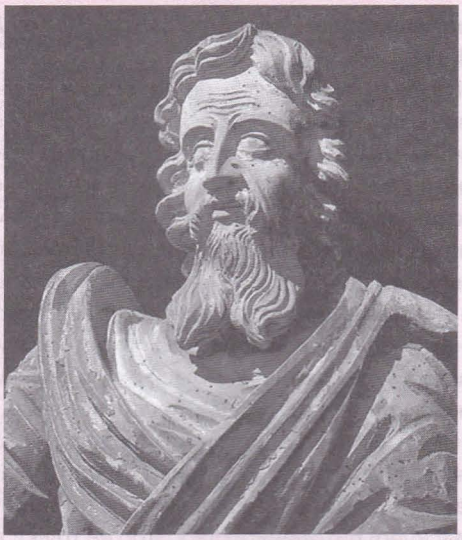

■ *Апостол ПАВЛО. Скульптура XVIII ст. Західна Україна*

подіях і висказах Святого Писання глибшого значення, зокрема типологічного смислу. Так, Адам — «образ (з грецької — «типос») того, що мав прийти» (Рм 5,14), тобто Христа. Дві жінки Авраама — «то два завіти; один з гори Синаю, що рабів родить — це Агар», друга — Сара, син якої, Ісаак, дитина завдяки Божій обітниці (Гал 4,22-31). Розповідь про тих, що «полягли в пустині», має «нам бути прикладом (типос), щоб ми лихого не пожадали, як вони пожадали» (1Кор 10,1-6).

Також Павло застосовує інші прийоми й методи, знані в середовищі рабинів, — аналогію, використання контексту, паралельних місць. Способи, яких вживає Павло при поясненні Святого Писання, не завжди співпадають з сучасними поняттями про наукові методи, але цілком відповідають тим підходам, які були знані в юдаїзмі. Тому сучасники Павла, як і багато пізніших поколінь християн, не мали якихось труднощів у сприйнятті такого Павлового пояснення Старого Завіту. Понад те, збережене у рамках новозавітного канону, воно є частиною Божого Об'явлення і належить до невід'ємного скарбу богословської традиції Церкви.

(закінчення у наступному числі)

СЕДМИЦЯ КВІТНОЇ НЕДІЛІ

Підготував Ігор САВ'ЯК

У наших церковних книгах цей тиждень має назву квітної седмиці ваїй (себто пальмових гілок), або квітоносної. Головна тема богослужінь цього тижня — це завершення Великого посту, приготування вірних до великого чуда Воскресіння праведного Лазаря і до тріумфу Квітної неділі.

У п'ятницю цього тижня властиво закінчується Великий піст. Субота Лазаря вже поза постом святої 40-ці. У п'ятницю на стихирах вечірні співаємо: «Довершивши корисну для душі 40-цю, дозволь нам, Чоловіколюбче, видіти і святу седмицю Твоїх страстей, щоби прославити в ній велич Твою і невисказане задля нас Провидіння Твоє та однодушно заспівати: «Господи, слава Тобі».

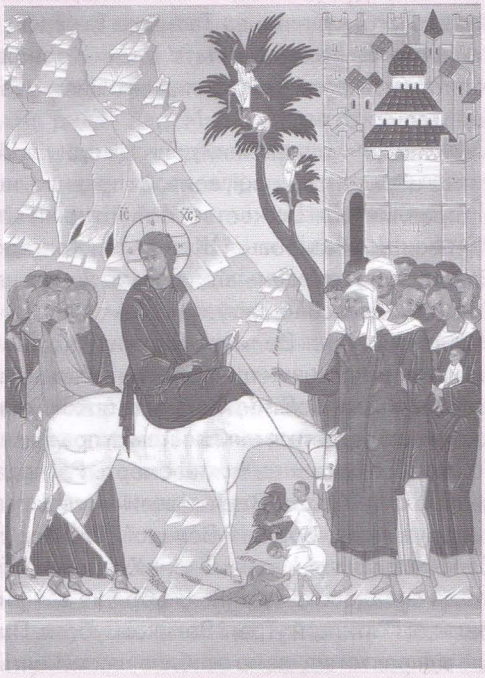

■ *тріумфальний в'їзд ХРИСТА до Єрусалима*

У відправах цього тижня Церква часто закликає вірних, щоб добрими ділами гідно готувалися до зустрічі Христа: «Несучи гілки добрих діл і пальми чистоти, всі приготуймося на зустріч Христа, що надходить до Єрусалима, як Бога нашого». Святкування події воскресіння Лазаря в суботу перед Квітною неділею сягає перших віків християнства.

За церковним переданням, праведний Лазар після свого воскресіння покинув Витанію, бо жидівська старшина хотіла і його вбити. Він відбув на острів Кіпр, де був єпископом і там помер, проживши ще 30 літ від свого воскресіння. Ісус Христос здійснив багато чудес за час Свого життя, та жодне з них не було таке велике, як воскресіння Лазаря. Це чудо є водночас символом славного Христового воскресіння і прообразом воскресіння всіх людей. Велич і слава цього чуда були безпосередньою причиною Христового тріумфального в'їзду до Єрусалима у Квітну неділю. Захоплений народ вітав Христа не тільки як свого пророка, але і як свого Месію, свого Царя і Господа.

Божу місію на землі Господь наш Ісус Христос завершив двома величними актами, якими є воскресіння Лазаря і тріумфальний в'їзд до Єрусалима. Ці дві події, свідками яких було багато людей, переконливо свідчили про Христове месіянське післанництво та Його божественність. Тріумф тих двох світлих подій відчинив також браму до останнього акту драми Христового життя — Його мук і смерті.

Від перших віків християнства Церква святкує пам'ять Христового в'їзду до Єрусалима в неділю перед Його світлим Воскресінням. Квітна неділя з давніх-давен вважалася великим Господським празником і належить до 12 найбільших празників нашого

церковного року.

В цей день вірні освячували лозу. При виході з церкви люди легко вдаряли одне одного по рамені лозою, кажучи: «Не я б'ю, лоза б'є, за тиждень буде Великдень». Так пригадували собі, що за кілька днів буде празник Пасхи.

Квітна неділя показує нам нестійкість людської слави та марність земного щастя. Радість і смуток на землі — це дві нерозлучні сестри. Тож коли хочемо колись тріумфувати з Христом у небі, мусимо спочатку тут, на землі, прожити з Ним страсний тиждень і Голготу. А щойно тоді зможемо, як Він, увійти туди, де вічний тріумф, радість і воскресіння.

Сьомий тиждень Великого посту, останній перед Великоднем, має назву Страсної седмиці або Страсного тижня. Взагалі Великий піст триває шість тижнів, але він не припиняється, і навіть посилюється, під час Страсної седмиці.

За церковною традицією, цей тиждень має ще назву Великий, і кожний день тижня також одержав цю назву й відповідає Євангельській історії Ісуса Христа, починаючи з його входу до Єрусалима й закінчуючи розп'яттям та мученицькою смертю на хресті.

У *Великий понеділок* згадують чудо з засохлою смоковницею, про яке розповідається в Євангеліях від Матвія та Марка. Ця історія доводить, що віра має величезну силу й здатна творити дива.

У *Великий вівторок* під час богослужіння читають бесіди Ісуса Христа з учнями та його останні притчі.

У *Велику середу* увагу привертають до «блудниці, яка розкаялася».

У ці дні відправляють Божественну літургію Раніше освячених Дарів.

Богослужіння *Великого Четверга* присвячене спомину Таємної Вечері, коли була звершена перша Євхаристія й апостоли причастилися Тіла і Крові Христових. Відправляють Літургію Василія Великого, яка об'єднується з Вечірньою на знак того, що Таємна Вечеря за участі Господа відбулася саме ввечері. Під час вечері, згідно із описом євангелиста Івана, Ісус встав, зняв з себе верхній одяг і, узявши рушник, перепоясався. Потому влив води в умивальницю і почав мити учням ноги й обтирати рушником, яким був перепоясаний. Відтак Господь заохочував учнів наслідувати Його, промовивши до них: «Коли обмив ноги вам Я, Господь і Вчитель, то повинні й ви один одному ноги вмивати». Єпископ під час Літургії Василія Великого з Вечірньою здійснює Чин умивання ніг. Через вмивання ніг згадуємо в драматичний спосіб нову заповідь Ісуса Христа — любити один одного. Цього дня патріарх освячує антимінси, миро, яке вживається для здійснення Таїнства Миропомазання. Увечері Страсного Четверга служать Страсну Утреню (страсті), коли вірні із запаленими свічками у руках слухають дванадцять Євангелій, тобто 12 уривків з усіх чотирьох Євангелій, де йдеться про страждання Христа перед розп'яттям, починаючи з останньої бесіди Його з учнями за Таємною Вечерею і закінчуючи похованням в саду Йосифа Ариматейського і приставлянням військової варти до Його гробу.

П'ятниця — алітургічний день. Це одинокий день в церковному році, коли, як правило, не відправляється Божественної Літургії, не приноситься безкровної Жертви, бо Христос Спаситель в цей день віддав своє життя на Голгофі за спасіння світу.

Богослужіння Великої П'ятниці відзначаються прекрасними традиційними обрядами, зворушливими піснями, гімнами та стихирами, в котрих передається глибокий зміст празника. Головна їх тема — це муки і смерть Господа нашого Ісуса Христа. В центрі величних відправ і зворушливих обрядів Великої П'ятниці — Свята плащаниця. Ця свята ікона Христа в гробі стала складовою частиною обрядів вечірні Великої П'ятниці й утрені Великої Суботи. Під час відправ ми віддаємо особливу честь Святій плащаниці через поклоніння. На іконі Святої

плащаниці кривавими літерами виписана історія спасіння людського роду. Свята плащаниця говорить нам і про сувору Божу справедливість і про нескінченну Божу любов і глибоке Боже милосердя до нас грішних. У цей день вранці читають Великі часи. По обіді — виносять плащаницю із зображенням Самого Спасителя. У нашому народі Свята плащаниця користується справді великим почитанням і любов'ю. Загал наших вірних дотримується у Велику п'ятницю повного посту і приступає натще до Святої плащаниці, наче до Святого Причастя. До неї приходять не інакше, як на колінах і то часто аж од вхідних дверей церкви. Коло Божого гробу зазвичай стоїть почесна сторожа наших молодіжних і старших організацій, подекуди навіть цілу ніч з Великої п'ятниці на суботу. Поклоніння Святій плащаниці і її цілування для наших вірних — це справді глибоке духовне переживання і нагода відновити свою віру в Христа й любов до Господа, що з любові до нас умер на хресті.

Ввечері відправляється перед Плащаницею Єрусалимська Утреня, під час якої співають прекрасні стихири єрусалимськими наспівами: «Не ридай наді Мною, Мати, бачачи в гробі Сина, що Його Ти в лоні зачала безсіменно, бо воскресну і прославлюся, і вознесу зо славою безупинно, як Бог, тих, що з вірою і любов'ю тебе величають». Біля Плащаниці стоїть символічна сторожа і починається цілонічне чування, яке триває аж до Пасхальної Утрені.

День суботній, який є затишшям перед величним святом, починається з вечірні з Літургією св. Василія Великого, на якій відбувається і причастя. «Сьогодні Ад, стогнучи, голосить: Краще було б мені не приймати Народженого від Марії! Бо Він, прийшовши, зруйнував мою державу і мідні ворота розбив; душі, що їх я досі тримав, він, як Бог, воскресив. Слава, Господи, хресту твоєму і Воскресінню Твоєму». У середині служби священики переодягаються в білі одежі, таким чином уже символізуючи прихід

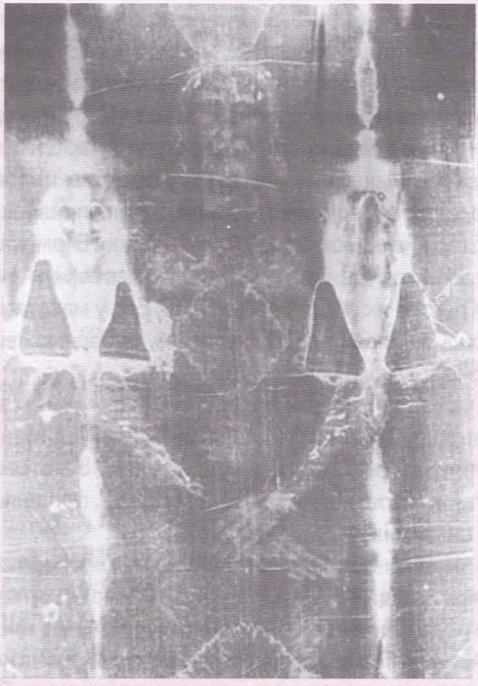

■ *Туринська плащаниця (фрагмент)*

Воскресіння Христового. Ми чекаємо Воскресіння Спасителя і попереджаємо про це такими словами: «Нехай мовчить всякая плоть людськая».

Перед Утренею, після відправи надгробного, плащаницю заносять до святилища і кладуть на престол. На престолі вона перебуватиме аж до віддання празника Пасхи — 40 днів, на знак Христового 40-денного перебування на землі після свого Воскресіння.

Воскресні торжества починаються обходом довкола церкви під супровід дзвонів. Цей обхід є символом ходу жінок-мироносиць вранці у неділю до Господнього гробу. Після обходу, перед зачиненими дверима церкви, наче перед запечатаним Божим гробом, починається Воскресна Утреня. Тут перший раз чуємо радісне: «Христос воскрес із мертвих...», — і при співі тієї ж пісні священик хрестом відчиняє двері церкви на знак, що Христова смерть відчинила нам двері до неба.

З богослужінь празника Христового Воскресіння на особливу увагу заслуговує пасхальна Утреня, яку можемо назвати величним гімном прослави Христа-Переможця.

Тропар Пасхи «Христос воскрес із мертвих...», який стільки разів співаємо у воскресний час, охоплює увесь зміст, суть і значення празника. Стержнем Воскресної Утрені є канон. В ірмосах, тропарях і стихирах канону виступає перед нами Христос як обіцяний Месія, як Бог у маєстаті й силі, як Спаситель і Відкупитель, як Переможець смерті, Аду і гріха.

Щодо своєї форми, пасхальна Утреня — це вершина поезії й унікальне явище в церковній літературі Східної Церкви. У ній багатство гарних поетичних зворотів, образів, порівнянь і символів.

Над глибоким змістом і поетичною формою великодньої Утрені увесь час домінує тріумфально-переможний тон святої, неземної і вічної радості, що випромінює на нас з кожного ірмоса, тропаря чи стихири. Тут переживаємо ту повноту радості Христового Воскресіння, що її святий Григорій Богослов у своїй пасхальній бесіді так описує: «Вчора я розпинався з Христом, сьогодні прославляюся з Ним. Вчора я вмирав з Ним, сьогодні оживаю з Ним. Вчора я погребався з Ним, сьогодні воскресаю з Ним». У Христовій перемозі все бере участь: і небо, і земля, і Ад. Усе закликає нас до радості. Та небесна радість охоплює усю людину й усі її почування.

Воскресна радість сягає вершини у стихирах Пасхи. Вони творять один могутній гімн радості на честь воскреслого Христа — новозавітної Пасхи. Та радість уділяється всім і всіх обіймає, навіть наших ворогів. «Воскресіння день, — співаємо в останній стихирі, — і просвітімося торжеством, і друг друга обіймімо! Промовмо «браття» — і тим, що ненавидять нас; простім усе з Воскресінням і так заспіваймо: «Христос воскрес із мертвих...».

Святу Літургію в день Пасхи служать дуже урочисто. У Євангелії того дня сказано про Христову божественність, бо якраз Христове Воскресіння є найкращим доказом Його божественності. Коли є більше священиків, то Євангеліє читають кількома мовами. Зазвичай єврейською, грецькою і латинською мовами, бо тими мовами було написано на хресті Ісуса, а також і народною мовою. Читання Євангелія різними мовами означає, що Христова наука голоситься всіма мовами та поміж усіма народами. Коли припиняють читати Євангеліє, чути дзвін на дзвіниці, що є символом голошення Христового благовістя всьому створінню.

Упродовж цілого Світлого тижня святі двері в іконостасі зостаються увесь час відчиненими на знак того, що Христос своїм Воскресінням відчинив нам двері Божого Царства, як це співаємо в пасхальному каноні: «... Отворив Ти нам райські двері» *(Шоста пісня)*.

У день Пасхи на святій Літургії, після заамвонної молитви, відбувається благословення артоса. Артос з грецької означає «хліб» і є символом хліба вічного життя — Господа нашого Ісуса Христа. На артосі видно ікону Воскресіння. Артос цілий Світлий тиждень стоїть на престолі або на тетраподі. У Світлу суботу після спеціальної молитви його роздроблюють і роздають вірним у Томину неділю.

У період П'ятидесятниці, а саме від празника Пасхи аж до празника Зіслання Святого Духа, на знак воскресної радості не робимо поклонів, не стаємо на коліна.

Під час святкування Пасхи, а подекуди й упродовж цілого Світлого тижня, буває цілоденне дзвоніння на знак перемоги Ісуса Христа над смертю і над Адом. Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з усіма вами! Воістину Христос Воскрес!

Христове Воскресіння — це фундамент нашої віри. Яке б значення мала Христова наука, якщо б так часто Ним передбачене воскресіння не сповнилося? Апостоли, проповідуючи святе Євангеліє, часто покликуються на Христове Воскресіння, як на найсильніший доказ

правдивості науки Христа. «А коли Христос не воскрес, — каже святий Павло, — то марна проповідь наша, то марна й віра ваша... Але ж Христос таки справді воскрес із мертвих, первісток померлих» (1Кор 15, 14-20). Тому правда про Христове Воскресіння і християнська релігія є нерозривними.

Христове Воскресіння — це певна запорука нашого воскресіння для щасливого вічного життя. Як Христос воскрес, так і ми колись воскреснемо для нового світлого й вічного життя. Сам Христос запевняє нас: «Бо надходить час, коли всі, хто у гробах, голос Його [Сина Божого] вчують, і вийдуть ті, що чинили добро, на воскресіння життя. А ті, що зло чинили, — воскреснуть на суд... Така бо воля мого Отця, щоб кожен, хто Сина бачить і вірує в Нього, жив життям вічним, і щоб я воскресив його останнього дня» (Йо 5, 28-29 і 6, 40).

ПОКЛИКАННЯ ДО МОНАШЕСТВА І СВЯЩЕНСТВА: БАТЬКІВСЬКІ РОЗДУМИ

Олег ОГІРКО

2009 рік — це рік християнського та священичого покликання, а не рік бика, як про це нав'язливо наголошують нам засоби масової інформації, намагаючись прищеплювати нашій молоді псевдодуховність, що аж ніяк не випливає з нашої української культури та традицій. Покликання — це дар Божий. Є різні види покликань: християнське, монаше, священиче, професійне. Кожне покликання вимагає відповіді, а відповідь конкретизується місією — післанництвом. Ніхто не є покликаний для себе самого. Кожне покликання є конкретним служінням, яке реалізується серед народу і для народу. І це служіння тільки тоді буде шляхетним, достойним людини, якщо буде безкорисливим. Маємо зрозуміти, що кожен з нас у цьому світі покликаний до чогось, кожен з нас має якесь завдання. Як же розпізнати своє покликання? Для цього треба добре знати своє коріння. Потрібно відчути в собі, що ти хочеш дати людям, яку ти маєш схильність і до чого. Треба розпізнати себе із середини. Євангеліє навчає: «Пізнайте правду і вона визволить вас» (Ів 8,32), а народний вислів промовляє: «Пізнай себе і буде з тебе».

Щоби стати особою, яка реалізує Божий образ, не досить лише окремих вчинків та поодиноких акцій. Людина мусить жити так, щоб цінність її особи виявлялась у постійних діях. Під неперервним впливом Божої благодаті людина шукає конкретних форм активності. Бачачи різні площини дій та багатство моральних цінностей, що формують людину як особу, розуміємо, що вона може виробити чимало постійних внутрішніх схильностей, які робитимуть її здатною до морально доброї дії. Кожна людина, незалежно від особистих здібностей чи можливостей, покликана бути доброю. І це покликання до добра кожен з нас має можливість зреалізувати через конкретну діяльність у різний час свого життя, в різному місці, за різних обставин. Кожен може вповні здійснити свою місію на Землі, і на кожному лежить відповідальність за здійснення цього завдання. Наш Каменяр Іван Франко писав: «Кожен думай, що на тобі міліоновий стан стоїть, що за долю міліонів мусиш дати ти одвіт».

Для нас важливо не зневіритись, не скласти рук, а завжди творити добро, служити людям на тому місці, на якому ми є, які б труднощі нас не очікували і як тяжко нам не було б. І тому, що б нам не доводилось робити в житті, яку б професію ми не обрали, ми повинні виконувати нашу працю з почуттям величезної

відповідальності за виконання свого, можливо, маленького завдання. Захочеш — і виконаєш. В людині міститься невідгадана сила.

Величезний вплив на християнське покликання має родинне виховання, яке сприяє плеканню добрих громадян, вірних Богові, рідному краю і народові. В родині є найкраща нагода практикувати релігійне життя. Перша молитва як розмова дитини з небесним Отцем, знак святого хреста як вітання дитини з Богом, пошана ікони як символу всюдиприсутності Бога — це перші кроки християнського виховання в сім'ї. Через молитву дитина отримує перші поняття про Бога, про Божу Матір, про святих. Родинний дім — це перша елементарна виховна школа, яка дає дитині азбуку життя. Виховання в родині закладає основи моралі і характеру майбутнього життя дитини. Воно спрямовує дитину, облагороджує безсмертну душу і її сили — розум і волю. Спільна молитва у сім'ї, її участь у Богослуженні, приступання до святих Тайн (Сповіді та Причастя) є конкретним виявом такого виховання. В сім'ї плекається рідна мова, пошана до старших, милосердя, любов до порядку, доброта, правдомовність, точність, ощадність, щирість і патріотизм.

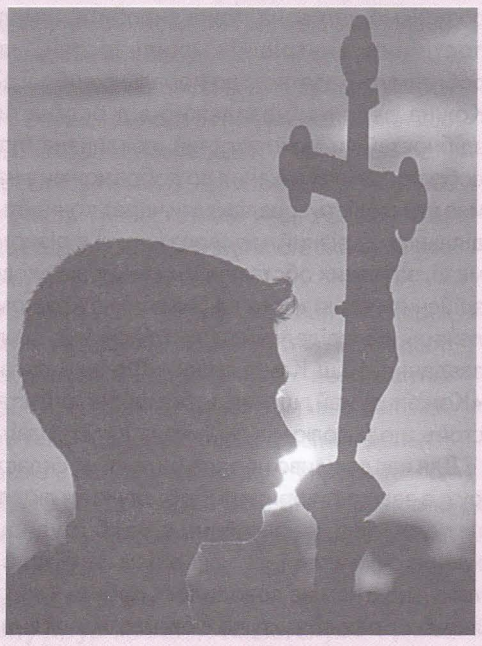

■ *Відчуй у собі покликання ХРИСТА!*

Чинниками родинного виховання є:

любов, яка повинна бути діяльною і вимогливою, а також розважливою, справедливою і шляхетною;

дисципліна, основою якої є пильність та послух разом з довірою;

покарання, які мають бути справедливими, педагогічними, моральними, що застосовуються у разі необхідності (ніколи не слід карати дітей в моменті гніву, а слід спочатку добре розібратися у даній ситуації);

нагороди як вираз задоволення, що мають бути справедливими і не викликати в дітей почуття заздрості, ненависті до інших, а, навпаки, радість за інших.

Особистий приклад батьків як головний метод сімейного виховання має найбільший вплив як в позитивному, так і в негативному плані. Батькам слід дотримуватися однакової позиції щодо виховання своїх дітей. Батьки не тільки навчають дітей, як боротися з життєвими труднощами, але й дають їм моральний закон: «Чини добро, остерігайся зла». Діти повинні зрозуміти, що вимога морального закону не примхи родичів. Коли діти будуть бачити, що батьки його виконують, то й самі будуть це наслідувати. Теплота, гаряча любов батьків до дітей і відкривання батьків перед дітьми — це запорука успішного виховання. Також і діти повинні відкриватися перед своїми батьками, щоб разом з ними вирішувати важливі проблеми життя. Наслідуючи батьків, дитина засвоює сімейні традиції, цінності, стосунки, оцінки.

В нашому народі є таке повчальне прислів'я: «Перший син — для Бога, другий син — для Церкви, третій син — для народу, а четвертий — для себе». Наші діти не є приватною власністю, а даром Божим, а тому ми, батьки, повинні

добре пам'ятати, що Той, Хто подарував нам дітей має право покликати їх Собі на службу. Як говорить один вислів: «Наші діти є найдорожчими гістьми в нашому домі», а тому не біймося і будьмо готові їх подарувати Богові на цілопальну жертву. Монашество — це форма християнського життя вищого духовного стилю. Свій початок вона бере в самій Євангелії, тобто в словах Господа нашого Ісуса Христа: «Якщо хочеш бути досконалим, — піди, продай, що маєш, дай бідним, і будеш мати скарб на небі; потім приходь і йди за Мною» (Мт 19,21). Монахи, дотримуючись досконалого зберігання Декалогу, ще крім того добровільно виконують євангельські ради (убожество, чистота й досконалий послух), щоб таким чином ще більше уподібнитися до свого вчителя і Спасителя — Сина Божого Ісуса Христа. «Як то написано в Господньому законі: «Кожний хлопець, первородний, буде посвячений Господові» (Лк 2,23).

Зрозуміло, що батьки хотіли б мати дитину коло себе, і їм не раз важко відважитися на те, щоби віддати дитину в монастир. Подекуди чуються голоси, що нібито в монастир йдуть або невдахи, або ті, що у чомусь розчарувались, ніяк не можуть знайти собі подружньої пари і тощо. Престижними вважаються професії юриста, лікаря, банкіра, митника, а тому сучасні вищі навчальні заклади переповнені такими студентами. Подекуди самі батьки є перешкодами у виборі справжнього покликання своїх дітей, нав'язуючи їм тільки свої погляди і переконання. На жаль, у сучасному світі запанували матеріалізм та лібералізм, а у сімейному і особистому житті людей — пермісивізм (заборонено забороняти), що пов'язаний з консумізмом (споживацтвом) і гедонізмом (насолодою). Сучасне суспільство радше приймає секуляризм (відокремлення релігійного життя від свідомості людини і суспільства), ніж релігію.

Батьки повинні допомогти своїм дітям розпізнати своє покликання, залишаючи вибір дітям, та молитися за їхнє правдиве покликання. Іноді знайомі та близькі не сприймають такого вибору і також намагаються відрадити дитині реалізувати своє покликання. Сум і невдоволення батьків, чи близьких відсутністю дитини вдома найкраще загасить відповідь Ісуса Своїй Матері та Обручнику Йосифу: «Хіба не знали, що Я маю бути при справах Отця Мого?» (Лк.2,49).

Вибір сина стати монахом не означає тільки його власне бажання чи бажання батьків, а насамперед Божий задум, бо наголошує Сам Христос: «Не ви Мене вибрали, а Я вас вибрав і призначив, щоб ви йшли і плід принесли, та щоб тривав ваш плід, а й щоб усе, про що б ви тільки попросили в Отця в Моє Ім'я, дав вам» (Ів 15,16). Батьки, які мають за велику честь бути батьками монахів, священиків, розуміють, що це не є їхньою заслугою, а усвідомлюють євангельське: «Ми слуги непотрібні, виконали те, що повинні були зробити» (Лк 15,10).

Євангеліє повчає: «Жнива великі, та робітників мало. Просіть, отже, Господаря жнив, щоб вислав робітників на свої жнива» (Мт 9,37-38). Таїнство священства — це Таїнство, що дає владу виконувати священство Христа, тобто, уділяти людям святі Таїнства, богослужити, навчати і проповідувати Христове Євангеліє. Священик — це другий Христос.

Дай нам, Боже, святих священиків, щоб через них освячувались вірні, бо як говориться в одному прислів'ї: «Коли побожні священики, тоді грішні миряни, а коли святі священики, тоді побожні миряни». Всі ми покликані до святості, досконалості, як про це наголошує Господь наш Ісус Христос: «Тож будьте досконалі, як Отець ваш небесний досконалий» (Мт.5,48).

УНІКУМ У НАРОДНІЙ ПОБОЖНОСТІ ЛИТВИ

Док. Алдона ВАСИЛЯУСКЕНЄ,
Шяуляйський університет,
Вільнюський педагогічний університет

Литва не може похвалитися святими або блаженними — серед них є тільки двоє: 1604 року, власне тоді, коли до Вільнюського монастиря Святої Трійці вступає молодий Іван Кунцевич (майбутній святий Йосафат), в Литву привезли буллу про проголошення святим королевича Казимира (1458-1484) (7 листопада 1602 р. папа Клемент VIII оголосив королевича Казимира Святим), а в 1987 р. було оголошено блаженним архиєпископа Юргіса Матулайтіса (1871-1927). Тільки після здобуття незалежності в Литві розпочалися нові справи щодо беатифікації. Станом на 1 січня 2009 р. розпочато справи для восьми литовців: архиєпископа Мечисловаса Рейніса (1884-1953), архиєпископа Теофілюса Матульоніса (1873-1962), єпископа Вінцентаса Борисявічюса (1887-1946), о. Альфонсаса Ліпнюнаса (1905-1945), сестри-матінки Марії (Казімєри Каупайтє) (1880-1940), авторки Сибірського молитовника Аделі Дірстіте (1909—1955) і двох двадцятилітніх дівчат, які проживали в різних століттях і загинули, зберігаючи свою цнотливість — Еляні Спіргевічюте (1924-1944) і Барбори (Барбари, Варвари) Умястаускайте—Жагарянки (1628-1648). Ця остання народилася, росла і загинула, а її останки до 1963 року зберігалися в Жагаряї (місто біля кордону з Латвією), тому й отримала в народі ще одне ім'я — Жагарянка.

Слід зазначити, життєвий та чеснотливий подвиг щойно згаданих литовських праведників є дуже схожим до тих, що їх почитає Українська земля, наприклад: архиєпископ М. Рейніс і архиєпископ Володимир Стернюк (паралелі про них проведені авторкою цієї статті в виданні Львівського музею історії релігії).

Для пришвидшення закінчення справ Беатифікації вказаних слуг і служниць Божих необхідне різнобічне дослідження їх життя та діяльності в різних аспектах, слід показати їх шлях до честі Вівтаря і якомога ширше розповсюджувати відомості про них.

Найпізніше з усіх розпочато справу з беатифікації Барбори Умястаускайте-Жагарянки, хоча народна набожність до неї триває вже більш ніж триста років. Це є унікальним випадком: офіційно Церквою Барбора не була оголошена ні святою, ні блаженною, тобто не була піднесена до честі Вівтаря. Але вірники все ж називають її святою. Тому Литва може гордитись тим, що приклад Барбори Жагарянки є першим таким випадком у світі вірян, коли настільки довго триває до неї народна набожність.

Перша справа з беатифікації в наймолодшому Шяуляйському єпископаті в Литві

В 1997 р. в Литовській Церковній провінції був заснований новий єпископат — Шяуляйський, який утворився із деяких колишніх парафій єпископатів Паневежиса, Каунаса і Тельшяй. Шяуляйський єпископат складався із 5 деканатів (Йонішкіса, Кельме, Пакруоя, Радвілішкіса і Шуляю), який об'єднував 62 парафії і ректорат Св. Ігнатія Лойоли (єзуїтів). Варто згадати, що одна із парафій, недалеко від Шяуляю, має ім'я Святого Василія Великого, оскільки була заснована 1749 року Отцями Василіянами. Спочатку ця місцевість мала назву Падубісяй, але згодом дістала назву Базіліонай, тобто Василіяни. Це єдина місцевість на світі, яка увіковічнила пам'ять Отців Василіян.

Повертаючись до опису Шяуляйського

■ *Шяуляйський єпископ Евгеніюс БАРТУЛІС*

єпископату, слід сказати, що новим Пастором був призначений Ексцеленція Евгеніус Бартуліс, який дуже прихильно ставиться до українських греко-католиків. Єпископ Евгеніус Бартуліс є військовим ординарієм Литви з кінця 2000 р.

26 грудня 1999 р., через два роки після створення нового єпископату (тобто майже десять років тому) 276 членів парафії Жагарє звернулися до Шяуляйського єпископа Евгеніуса Бартуліса з проханням оголосити Барбору святою. 13 травня 2005 року Шяуляйський єпископат (за протоколом № 2644-1/04) після отримання із Ватикану спеціального дозволу розпочав справу з беатифікації слуги Божої Барбори Жагарянки. Варто зазначити, що ще в 1937-1938 рр. родичка Барбори Жагарянки маркграфиня Яніна Умястовська намагалася розпочати Беатифікаційну справу Барбори Жагарянки.

Після того, як було розпочато беатифікаційну справу, в періодиці почали з'являтися статті, в яких висвічувалися події з життя Жагарянки, народна побожність до неї , ласки, які були пережиті людьми і всілякі чуда.

Життя Барбори Жагарянки

Барбора походить із багатої і видатної родини Умястаускайте, які проживали в Жагарє. Тому, як вже зазначалося вище, її частіше називали Жагарянка, а не за власним прізвищем Умястаускайте. Рік народження Барбори співпав із важливою подією в Шілуві (недалеко від Жагарє), де в 1608 р. з'явилася Св. Діва Марія із дитятком. Поява в Шілуві зміцнила католицьку віру, допомогла в боротьбі з різними формами протестантизму. Ця поява Діви Матері була однією з перших в Європі, тобто на 250 років раніше, ніж поява в Люрді. Тому восени 2008 р. Литва урочисто святкувала 400-й ювілей появи Марії в Шілуві.

Глибоко віруюча мама Барбори не могла не знати про появу Діви Матері в Шілуві, тому ще ревніше прививала дівчинці любов до Бога, розвивала чутливість і моральність, навчила правд віри. Дочка вирішила присвятити своє життя Богу – стати черницею. Але через швидку смерть матері її мрії не судилося здійснитися. Після вступу в бенедиктинський монастир в Ризі вона була змушена повернутися додому. Мачуха, яка не терпіла Барбору і суворий батько не могли зрозуміти чутливої душі і благодійності Барбори (відвідувала бідних, селянським дітям приносила продукти, одяг), вважали її вчинки марнотратством. Двадцятилітня Барбора, прагнучи зберегти цнотливість, 1648 року вистрибнула з другого поверху будівлі маєтку і розбилася.

Народ почав вважати Барбору святою

Труна з тілом Барбори була похована в спеціальному підвалі маєтку рядом з іншими членами родини, а потім була перенесена в церковний підвал. У воєнні роки (1655-1660) шведи, які ввірвалися в Литву, жадали цінностей, багатства – вони шукали навіть в могильних склепах. Зруйновані гроби були викинуті в вогонь і підпалені. Після того, як шведи відійшли, місцеві жителі упорядковували згарище. Тут було знайдено гріб Барбори, який був ледь

уражений, і повністю вцілілі останки. З того часу місцеві жителі почали вважати її святою. Відомість про святість Барбори швидко поширювалася по всій Литві. Люди, які почали молитися до Барбори, відчували і переживали різні милості і чуда, виздоровлювали.

Найбільше зцілювалися від хвороб ніг, від порушень зору; відомі випадки зцілення від хвороб шкіри, нервів, психіки тощо. Про факти зцілення свідчать зареєстровані чудодійні виздоровлення, зареєстровані в 1860-1940 рр. і занесені в «Книгу чуд Барбори Жагарянки». На превеликий жаль, зараз неможливо підтвердити ці факти з медичного огляду.

За заступництво Барбори Жагарянки вірники просили як індивідуально, так і групами: співали пісні, молилися вервицю, запалювали свічки, робили обхід навколо гробу, який знаходився в церковній крипті. Через верхнє скло гробу відвідувачі могли бачити не тільки білий одяг Барбори, але й її обличчя. І якщо у вологому підвалі одяг пліснявів і його необхідно було міняти, то тіло Барбори не розкладалося.

Розправа окупаційної влади з останками Барбори

Царський уряд безліч разів старався знищити традицію вшанування Барбори і її останки. 1876 року повністю замурували віконце церковного підвалу-крипти, а сам підвал замкнули, аби не допустити туди вірників. Коли після кількох десятиліть підвал відчинили, то виявлені останки Барбори були непошкоджені вологою, запліснявів тільки її одяг.

На останки Барбори хулігани вчиняли замах 1937-го і пізніше

Совєтська окупаційна влада пропагувала атеїзм, тому була несприятливою для розповсюдження відомостей про чудеса, якими Господь обдаровує вірних за заступництвом Барбори. 10 травня 1963 р. із Вільнюса прибула спеціально створена совєтською владою комісія. Вона намагалася довести, що це не є тіло, яке не піддається часу, а тільки мумія. Комісія оглянула останки, сфотографувала, зробила виміри, і останки... зникли. Невідомо, що з ними сталося. Дане зникнення останків слуги Божої свідчить про те, що це була не мумія, якої б атеїстична влада не боялася б, а публічно про це оголосила. Зникнення останків якраз доводить нетлінність останків Слуги Божої Барбори, отже правильним є ставлення народу до неї, як до святої...

Після зникнення останків Барбори церква була закрита і перетворилася на склад збіжжя для худоби, потім — на музейний склад. Але й тоді люди таємно йшли молитися до церкви, просили ласки в Барбори і вимолювали їх...

Вшанування Барбори після відновлення Незалежності

Тільки після відновлення Незалежності стару церкву в Жагарє повернули вірникам, а в її крипті поклали гріб з білим одягом всередині.

Але, не дивлячись на це, вірники приходять молитися. Так само, як раніше, випрошують милості, які відчувають на собі. Запалюють свічки, приносять квіти, вінки, промовляють різні молитви і виголошують спеціальну молитву для пришвидшення беатифікаційної

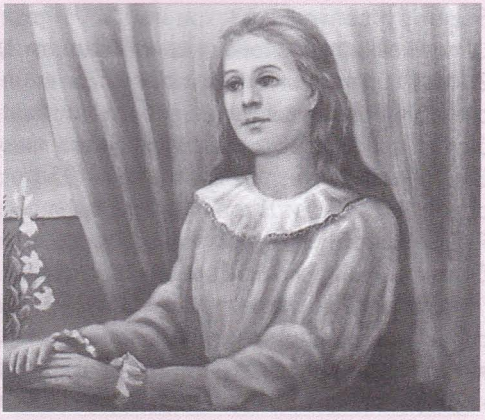

■ *Барбора Жагарянка — слугиня Божа*

■ *панорама м. ВІЛЬНЮСА (столиця Литви, колишня назва Вільно, Вільна)*

справи. Всі відвідувачі крипти відчувають на собі незвичайний настрій, наче їх оповиває дух Барбори.

Для пришвидшення беатифікаційної справи необхідне безперервне продовження фіксування побожності до Барбори, отримані милості за її покровительством і вияснення долі її останків. Для цього потрібно широко розповсюджувати відомості про Барбору, для того, щоб вірники знали, до кого можуть направляти свої молитви і просити заступництва, чудес, милостей.

Чимало уваги приділялося Барборі Жагарянці в міжвоєнній Литві. Не забували її в період совєтської окупаційної влади. Без сумніву, про неї писали в підпільній пресі, випускалися різні видання.

Про особливе зацікавлення Барборою Жагарянкою після здобуття Незалежності Литви свідчать написані і захищені наукові праці на ступені бакалавра і магістра, з'явилися статті в наукових виданнях, публікують документи (книга свідчення про милості Барбори Жагарянки), організовують експедиції, виступають з лекціями перед учнями, студентами і широкою громадськістю, оголошується інформація і публіцистичні статті в періодиці.

Надто важливим є те, щоби до досліджень і наукової діяльності долучалися молоді люди.

Наукові експедиції для дослідження набожності народу до Б. Жагарянки

Завдяки зусиллям єпископа Шяуляю Еугеніюса Бартуліса в 2006, 2007, 2008 роках в Жагарє та її околицях (навіть в Латвії) були організовані наукові експедиції. Під час них опитано чимало не тільки литовців, латишів, але й циганів, які проживають в Жагарє та на околицях.

Експедиції мали деякі завдання. Перш за все — записати різні отримані милості та різні чудеса виздоровлення, що відбулися завдяки заступництву Слуги Божої Барбори Жагарянки.

Друга мета — розповсюджувати відомості про Барбору Жагарянку. Недавно переселені нові жителі Жагарє та її околиць не мали ніяких знань або ж знали дуже мало про Барбору, тому вони отримали можливість ознайомитися з діяльністю Барбори Жагарянки, що жила в їхньому краї. Крім того, члени експедиції роздавали випущений в 2005 р. кольоровий буклет (книгу), що містить 16 сторінок — «Незабутня дівчина Жагаряйських чудес».

Експедиція 2008 р. мала на меті також вияснити долю останків Барбори, дізнатися, що саме місцеві жителі можуть пригадати про відносно недавні події 1963 року.

Під час проведення експедицій зафіксовано випадки виздоровлення. Молитви біля могили Барбори, отримані милості внаслідок її заступництва — свідчать про повсякчасну набожність народу до Барбори Жагарянки. Особливо багато було отримано прикладів про молитви учнів до Барбори перед важкими уроками, надто перед екзаменами, оскільки засвідчено, що всі, хто молився, були вислухані.

ВІН НІКОЛИ НЕ ПОЛИШАВ ПРАЦІ

о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

23 квітня минає рік з дня переставлення, можемо з упевненістю твердити, визначного місіонера, проповідника, митця і письменника, науковця о. Василя Зінька, ЧСВВ. В його доробку десятки книг, сотні статей, виступи на наукових конференціях та інших заходах. Але також – сотні місій, реколекцій та духовних наук, тисячі годин, проведених у сповідальниці, які не залишили тривкого матеріального сліду, проте в душах людей зробили незатертий слід, який змінив їхнє життя, наблизив їх до Бога й Господа Ісуса, а врешті, через них продовжує впливати на світ, поширюючи добро, мир і справедливість.

Надзвичайно вирозумілий, толерантний, веселий і жартівливий, а водночас рішучий, безкомпромісний – таким запам'ятався нам о. Василь. Будучи вже хворим і виснаженим, ніколи не полишав праці. Його любов до безсмертних душ та історії, яка є вчителькою життя, відкрила йому шлях до Литви, колиски Василіянського Чину, де він зародився, скріпився і звідки завдяки невтомній праці багатьох поколінь василіан поширився на Білорусь та Україну. І хоча Чин у Литві більше як півтора століття тому був знищений, народна пам'ять зберегла спогади про нього і повагу до нього, залишивши нам навіть топонім – містечко Базілійонай – як данину шани василіянам, які жертвували тут своє життя у молитві і проповіді для спасіння Божого люду. Часті відвідини о. Зіньком Литви, його місії та реколекції, а також зацікавлення історією литовського та українського народів уже наприкінці його подвижницького життя зродило ідею перекладу історії життя сестри служебниці Рафаїли, литовки з народження, відданої слугині Божої для українців у діаспорі, на литовську мову, який здійснила доктор А. Васіляускенє. Первісний задум перекладу вилився у широку студію, яка заторкнула набагато більше тем, аніж життя і жертва однієї монахині. Вона стала центром, який спонукав до призадуми і відкрив багато незнаних сторінок відносин наших народів, а на її тлі тепер дедалі виразніше вимальовується і постать о. В. Зінька. Так постала монографія під назвою «Студія Василя Зінька «Сестра Рафаїла». Історико-біографічний контекст, науковий коментар і богословська термінологія». Автором праці є доктор Алдона Васіляускенє – доцент Шяуляйського Університету та Вільнюського

■ *о. Василь ЗІНЬКО, ЧСВВ*

Педагогічного Університету. Саме з нею проведемо нашу розмову:

— Пані Алдоно, як з'явилася ідея перекладу монографії про сестру Рафаїлу, і що, власне, спонукало Вас поширити її до такої серйозної студії?

— Коли о.Василь приїздив до Литви, він, коли була можливість, відвідував Шяуляйський університет та Базиліянську середню школу. Під час одної зустрічі з колективом школи о. Василь розповідав про Бразилію і сестру Рафаїлу. Учні були зацікавлені і хотіли самі прочитати книгу про сестру Рафаїлу, яку подарував гість з України. Я вдячна Богові, що була присутня на таких зустрічах і могла перекладати його розповіді на литовську мову. Отець В. Зінько звернувся до мене, щоб я переклала книжку на литовську мову. Оскільки в мене зовсім не було часу, отець цю працю доручив Петру Маюку. Коли переклад був закінчений, о. Василь попросив, щоб я переглянула литовський текст. Після перегляду я побачила багато неточностей не тільки в мовному перекладі, але також історичних. При зустрічі з о. Василем ми багато дискутували і я дуже рада, що він зрозумів мене і допрацював свою книгу: дописував нові абзаци, переписував не зовсім зрозумілі для мене місця. При наших частих зустрічах зародилася думка, яку з радістю підтримав о. Зінько — додати до книги коментарі, щоб литовський читач зміг познайомитися з історією Чину святого Василія Великого, із сестрами Служебницями не тільки в Україні, але також в діаспорі. І тому книга вийде майже на 700 сторінок.

— Цікаво дізнатися, які були Ваші перші враження від зустрічі з о. Василем Зіньком і чи вони розвивалися у процесі праці над книгою, а й просто з часом?

— Перший раз побачила о. Зінька в Литві в церкві Пресвятої Трійці. На перший погляд, о. Василь видався мені дуже втомленим, похилим віком, бідно одягненим старцем і я була перелякана, що коли він почне говорити, то замість п'ятнадцяти хвилин говоритиме без кінця. Проте я була дуже зачарована, коли він почав свою проповідь. Його знання, вміння зацікавити слухачів і точно закінчити свій виступ — це для мене було великим відкриттям. Під час праці над книгою ми багато розмовляли на різні теми. Отець постійно цікавився, як проходить праця і коли буде закінчена. Коли я приїздила до Львова і замало попрацювала над книгою, було так, що навіть молилася, щоб не зустрітися з отцем. При зустрічі ж отцю не раз говорила, що просила Бога, щоб ми не побачились. А отець Зінько завжди посміхався і казав, що не так молилася.

■ *отець часто зустрічався з дітьми*

— Отець Зінько зустрічався з литовцями у Базилійонай та інших містах. Яке враження залишилося від спілкування з ним у його литовських слухачів?

— Він умів керувати аудиторією і зацікавити будь-кого, незалежно від віку слухача. Особливо на кожен його приїзд чекали учні в Базилійонайській школі, парафіяни церкви Пресвятої Трійці у Вільнюсі.

■ В Базіліонській школі о. ВАСИЛЬ розповідає про діяльність отців Василіян і ЧСВВ, перекладає з української на литовську мову др. Алдона ВАСІЛЯУСКЕНЄ

— У поданій студії Ви подаєте цілий розділ про самого о. Василя. Чому з'явився цей розділ і чому він такий важливий для видання, а, очевидно, і для читачів, які це видання читатимуть та вивчатимуть?

— Коли в отця був ювілей вісімдесятиліття, я йому подарувала велику статтю про нього, надруковану в литовській газеті «Лєтувос Айдас». Це була його біографія та розповідь про діяльність з його ж оповідок, які я записала раніше. Я бачила, наскільки отець Василь зрадів і як йому було приємно. А коли отця не стало, я відчула потребу розширити книгу також відомостями про нього. В цьому мені дуже допоміг журнал «Місіонар», присвячений о. Василю Зіньку, а також розповіді науковців, з якими він написав багато наукових та популярних статей — професори Володимир Андрушко та Олег Огірко. Друга частина книги, присвячена о. Василю, дасть можливість читачам більше пізнати українського діяча-священника.

— Що найбільше могло вразити людину у спілкуванні з о. Василем?

— Його вміння вислухати співрозмовника до кінця і його конкретність. В наших ділових зустрічах він був дуже терпеливий до моїх вимог.

— Минає рік, як між нами немає цього невтомного трудівника на Господній ниві. Як Ви гадаєте, чого можемо вчитися ми сьогодні, згадуючи його працю, а і його самого?

— Любов до Бога, любов до свого Чину, для кожної людини це дуже гарний приклад — для нас як литовців, думаю для українців також. Його пунктуальність: за шість років наших зустрічей він не запізнився ні на одну хвилину. Його праця — крім священичих і громадських обов'язків, він старався написати не менше двох аркушів на день, а також багато читати. Він говорив, що кожний, хто хоче вважати себе людиною, протягом року повинен прочитати не менше шести книг.

— Чи не вважаєте Ви, що час і потреба тепер Вашу студію видати також українською мовою, щоб у такий спосіб віддати шану о. Василю, ближче ознайомити з його особою українських читачів і додати ще одну можливість для взаємного пізнання і порозуміння між нашими народами, які мають так багато спільного і чого, гадаю, хотів би отець Василь?

— Праця над монографією затягнулася надто довго — вже сьомий рік. Поки з нетерпінням очікую її виходу і пригадую собі слова о. Василя Зінька, сказані приблизно за півроку до його смерті. Дізнавшись, що книга ще не закінчена і ще її доповнюю, він сказав: «Та хоч на гріб ти мені її положиш, чи ні?» Не встигла привезти книгу, коли отець ще жив, не встигла і покласти на гріб, не встигла і на першу річницю смерті. Але цього року з допомогою Отців Василіян, Інституту філософсько-богословських студій, монографія, надіюсь, буде надрукована. А перекладу на українську мову о. Василь Зінько, ЧСВВ, думаю, що заслуговує.

ДОБРІ НОВИНИ ДЛЯ КНИГОЛЮБІВ

о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ

23 лютого історію княжого Львова поповнила ще одна визначна подія. У стінах Інституту народознавства Національної академії наук України, що на проспекті Свободи, 15, відбулась презентація двох нових книг архиєпископа Мирослава Марусина: «Архипастир скитальців Архиєпископ Іван Бучко» та «Життя моє — Христос. Рефлексії у 60-ліття священичого служіння».

Важливість заходу підкреслила присутність багатьох чільних представників церковної та інтелектуальної еліти Галичини. Самого автора, якому в червні цього року виповниться 85 років, не було. Архиєпископ Мирослав Марусин від 2001 року перебуває на заслуженому відпочинку і дотепер проживає у Римі в українській Папській Колегії св. Йосафата, однак, незважаючи на свій поважний вік, продовжує поповнювати україномовні книгозбори новими творами, свідченням чого є дві вище згадані позиції.

Очолював презентацію Член-кореспондент НАН України, професор, доктор історичних наук Степан Павлюк — автор передмови до презентованої книги «Життя моє — Христос. Рефлексії у 60-ліття священичого служіння». Після короткого привітання професор Степан Павлюк запросив до слова Високопреосвященного владику Ігоря Возьняка, архиєпископа Львівського. Владика Ігор розпочав словами: «Щоб написати добру книжку, потрібно прикласти багато зусиль». Далі він поділився особистими враженнями від цих книг, які отримав ще після першої презентації, що відбулась 2 листопада минулого року в Римі. «Я подивляю владику Мирослава — сказав Архиєпископ Ігор — він, описуючи своє життя, з надзвичайною точністю та яскравістю представив багато цікавих осіб та місць, де йому довелось побувати. Його книги — це великий внесок для розвитку нашої Церкви та суспільства.

Наступним промовцем, якого запросили до слова, був єпископ-емерит Софрон Мудрий, ЧСВВ. Він передусім зосередився на обговорені однієї з презентованих книг, а саме «Архипастир скитальців Архиєпископ Іван Бучко». Під час свого виступу владика Софрон розповів багато цікавих фактів з життя архиєпископа Івана Бучка, який був його близьким приятелем. «Це був муж молитви — зазначив владика Софрон, — свята та праведна людина, яка давала нам приклад чеснотливого життя». На завершення преосвященний Софрон Мудрий розповів про останні хвилини життя архиєпископа Івана Бучка, свідком яких був він сам.

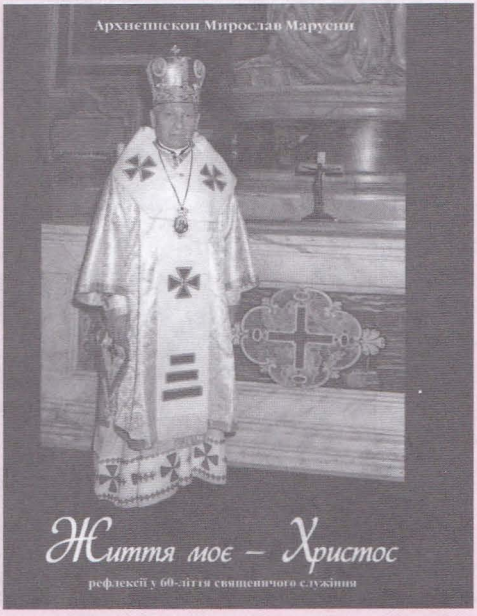

■ *презентована книга архиєпископа М. МАРУСИНА*

Після владики Софрона Мудрого, до слова було запрошено ще одного учасника презентаційної групи. Ним був о. Прокопій Лотоцький, ЧСВВ, який особисто був задіяний у справі видання двох нових книг архиєпископа Мирослава Марусина. Отець Прокопій на даний час є докторантом Папського Григоріянського університету у Римі і одночасно виконує обов'язки духівника української Папської Колегії св. Йосафата, де й проживає автор книг, владика Мирослав Марусин. Завданням о. Прокопія Лотоцького було набрати рукописний варіант книг на комп'ютері, а також його редакція, яку він здійснив разом з п. Дарією Сироїд. «Я б хотів зосередити увагу присутніх – сказав на початку о. Прокопій – яке значення мають ці два великі мемуарні твори владики Мирослава Марусина. Для мене особисто це можливість стати перед обличчям Божого Провидіння. Ці книги – це особисте історичне слово архиєпископа Мирослава Марусина, яке заохочує кожного з нас постійно шукати істину в своєму житті». Щодо книги «Архипастир скитальців Архиєпископ Іван Бучко», то о. Прокопій сказав так: «Ціллю її написання було віддати належне тій людині, яка вірно служила своєму народу і Церкві». Багата фразеологізмами та влучними епітетами промова о. Прокопія Лотоцького містила слова подяки усім, хто будь-яким чином спричинився до видання цих двох нових мемуарних творів довголітнього керівника Конгрегації для Східних Церков архиєпископа Мирослава Марусина. Закінчив свій виступ о. Прокопій словами Великого Кобзаря: «Доле, ми не лукавили з тобою, ми просто йшли; у нас нема зерна неправди за собою».

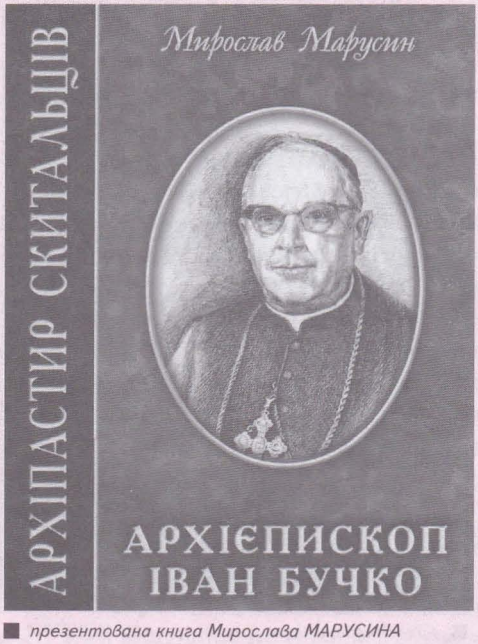

■ *презентована книга Мирослава МАРУСИНА*

Наступним цікавим моментом презентації був виступ доктора історичних наук, професора Ярослава Дашкевича, який написав передмову до книги «Архипастир скитальців Архиєпископ Іван Бучко». «Я був дуже зворушений – розпочав своє слово професор Ярослав Шашкевич, – коли побачив перед собою на столі вже готову книгу владики Мирослава Марусина». Далі професор Ярослав Дашкевич поділився особистими спогадами про владику Івана Бучка – головного героя однієї з презентованих книг. Він сказав, що вперше побачив владику Івана Бучка, коли йому було десять років і від того моменту він дуже добре запам'ятав обличчя «архипастиря скитальців». У родині Дашкевичів часто з великою повагою згадували владику Івана Бучка. «Я дивлюся на цю особу – сказав між іншим професор Ярослав Дашкевич – як на заслуженого діяча і невтомного будівничого нашої славної історії – як Церкви так України». На завершення пан професор зазначив, що хоча дотепер маємо низку книжок, збірок, статей про історичні події Церкви та народу, на жаль бракує цілості, тобто однієї фундаментальної праці, яка б об'єктивно представила церковне та суспільне минуле Української Греко-Католицької Церкви. Книги владики Мирослава Марусина є незамінними цеглинками довершення такої справи.

На завершення програми презентації нових

■ *Вл. Софрон МУДРИЙ, ЧСВВ по завершенню презентації*

книг владики Мирослава Марусина було надано слово п. Михайлу Перуну – директору Видавничого дому «Артос» Фундації «Андрей», як видавцю презентованих видань. Він, намагаючись сформулювати анотацію двох презентованих творів сказав: «Не було жодної ділянки громадського життя, де б не відігравала важливої ролі Церква. Вона була основним будівничим не тільки релігійної свідомості своїх вірних, але також позитивно впливала на всебічний розвиток українського суспільства». За словами директора Видавничого дому «Артос» Фундації «Андрей» дві нові книги владики Мирослава Марусина є яскравим прикладом того, що Українська Греко-Католицька Церква завжди намагалася бути зі своїм народом. І як підсумок з уст п. Михайла Перуна прозвучали такі слова: «Якщо б не Церква, наша еміграція назавжди пропала б для українського народу».

Подякувавши усім тим, хто спричинився до організації такого чудового вечора-презентації, професор Степан Павлюк звернувся до присутніх словами: «Дай, Боже, щоб на таких споминах, які були презентовані сьогодні, ми будували духовність України». Кінцевою молитвою описаного заходу було многоліття для автора книг-мемуарів архиєпископа Мирослава Марусина, яке разом заспівали учасники зібрання.

МАЙБУТНЄ ЗА НИМИ

о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ

У суботу, 7 березня, у Львові відбувся черговий збір лідерів молодіжних християнських організацій, що діють при монастирях Отців Василіян Провінції Найсвятішого Спасителя. Темою зустрічі було гасло: «Ви світло світу». Метою згаданого заходу було ознайомлення з актуальним станом розвитку молодіжних християнських організацій, якими опікуються Отці Василіяни, а також детальний розгляд плану праці на 2009 рік. Крім того, в рамках зустрічі відбулося прийняття творчого звіту лідерів молодіжних християнських організацій за 2008 рік.

Організатором зустрічі був о. Йосафат Фітель, ЧСВВ – Голова Молодіжної Комісії Василіянської Провінції Найсвятішого Спасителя, який на початку виголосив доповідь на тему «Значення посту в житті християнської спільноти». Як співорганізатори та опікуни заходу виступили о. Ігнатій Москалюк, ЧСВВ (ігумен Червоноградського монастиря св. Юрія) та бр. Августин Викляк, ЧСВВ. Обоє останніх також є членами Молодіжної Комісії Василіянської Провінції Насвятішого Спасителя.

Після доповіді о. Йосафата, брат Августин представив присутнім детальний план діяльності для молодіжних християнських організацій на 2009 рік. Після спільного

■ *лідери та члени чотирнадцяти найбільш активних молодіжних християнських організацій, які діють на теренах Галичини*

обговорення, представлення творчих звітів лідерами молодіжних організацій, о. Ігнатій підбив підсумок проведеної зустрічі.

На зібранні були присутні лідери та члени чотирнадцяти найбільш активних християнських молодіжних організацій, які діють на теренах Галичини. Це передусім такі спільноти, як «Марійська Дружина» (з міст Бучач, Львів і Дрогобич та с. Гошів); «Вівтарна Дружина» (м. Львів та села Лаврів і Підгірці); «Еммануїл» (м. Івано-Франківськ); «Процесійне товариство ім. св. княгині Ольги», «Сестринство святої Терені», «Містична троянда» та «Благовість» (м. Львів); «Misericordia» та «Католицьке Скаутство Європи» (м. Червоноград).

Слід зазначити, що детальний план діяльності на 2009 рік для молодіжних організацій, які діють при монастирях Василіянської Провінції Найсвятішого Спасителя в Україні розміщено на офіційній веб-сторінці Провінції (www.osbm.in.ua). Починаючи від січня цього року, вже відбулося багато цікавих подій, таких, як зимова зустріч молоді Європи у дусі Тезе (Брюсель) чи різдвяні вертепи, або спільний відпочинок у горах тощо. Серед наступних заходів та акцій варто згадати велопрощу святими місцями Криму (1-3 травня), Молодіжні християнські табори у Лаврові (липень-серпень) та пішу прощу до Гошівського монастиря (20-23 серпня).

Усі перелічені заходи виявляють певну оптимізацію та активізацію діяльності молодіжних християнських організацій, яку зауважуємо останніми роками. Це тішить і додає наснаги усій християнській спільноті в Україні, яка ще з більшою довірою та радістю перекладає у руки молодого покоління відповідальність за своє майбутнє.

(За матеріалами Молодіжної Комісії Василіянської Провінції Найсвятішого Спасителя в Україні)

«РУСАЛКА ДНІСТРОВА»: ДРУГЕ ПОВЕРНЕННЯ ДО ЛЬВОВА

Петро ШКРАБ'ЮК

Чому «друге»? – запитаєте ви. А тому, що хоча задум альманаху зародився у Львові серед вихованців духовної семінарії – членів «Руської Трійці», – реалізувати його у формі окремого видання пощастило тільки в Угорщині – в Будимі (Буді), де 1837 року – а фактично наприкінці 1836 – було видруковано 800 примірників (за іншими даними – 1000). З них видавець, серб Георгій Петрович, частину віддав книгарням та зацікавленим особам, у тому числі авторам, частину залишив собі, а решту – 600

примірників — відправив до Львова.

То було перше повернення до міста, де «Русалка Дністрова» визріла, але повернення сумне. Адже відправлений наклад влада постановила знищити — і тільки один примірник залишити для бібліотеки університету як обов'язковий. Водночас творців альманаху на вимогу «цісарсько-королівського управління ревізії книг» піддали допитам у семінарії. Бо це сталось так несподівано: перше в Галичині видання народною мовою з'явилося поза львівською та віденською цензурою і засвідчувало, що мова русинів (як тоді називали українців) жива, така ж самостійна, як мова німецька чи польська, хоча, може, остаточно не вироблена. Дуже промовисті свідчення очільника «Руської Трійці» Маркіяна Шашкевича:

«Я випробовував свої сили руською мовою, оскільки це моя рідна мова, яка значно відрізняється від мови церковної і великоросійської (московської), і хотів заложити наріжний камінь для її дальшого розвитку (курсив мій — П. Ш.) і тим самим зарадити нестачі руської літератури».

Після пробного рукописного збірника «Син Русі» (1833 р.) та не допущеного до друку збірника «Зоря» (1834) «Русалка...» була третім твором, який мав закласти «наріжний камінь» розвою національного письменства в краї. І який знайшов своїх перших, причому непересічних, читачів. Ним захоплювався ректор Київського університету Михайло Максимович: 1841 року він опублікував у журналі «Киевлянин» схвальну рецензію. У серпні 1843-го з «Русалкою...» познайомилися Тарас Шевченко. Альманах читали славісти Ізмаїл Срезневський, Осип Бодянський, член Кирило-Мефодіївського братства Василь Білозерський, історик Володимир Антонович, діяч чеського відродження Павел Йозеф Шафарик (він перший відгукнувся у пресі на вихід «Русалки...»), російський філософ Пьотр Чаадаєв. Коротше кажучи, незважаючи на конфіскату, «Русалка...» знаходила шлях до багатьох визначних культурних діячів...

Наприкінці серпня 1841 року брат члена «Руської Трійці» Якова Головацького — Іван — написав про намір переправити («перекрасти») через кордон ще 170 примірників «Русалки...». Але чи переправив — невідомо. Вочевидь — ні. Бо «Русалка...» й далі зоставалась проскрибованою, і за нею стежила поліція. Якщо ж говорити про той примірник альманаху, що був переданий до бібліотеки університету, то він і став основою для львівського перевидання 2007 року. Тобто для другого повернення «Русалки...» до міста, де вона зародилася, але ніколи не друкувалася.

На щастя, зберігся не лише бібліотечний примірник, — уціліла й решта тиражу. Як

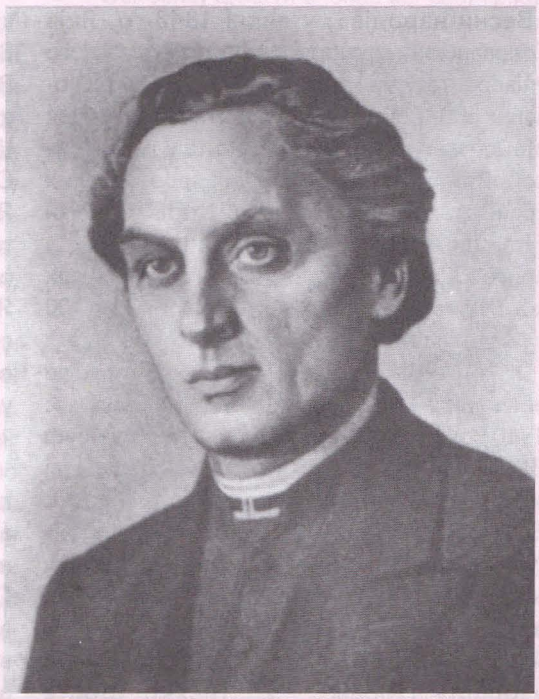

■ *Маркіян Семенович ШАШКЕВИЧ (6. 11. 1811-†7. 06. 1843) письменник, культурно-громадський діяч, священик*

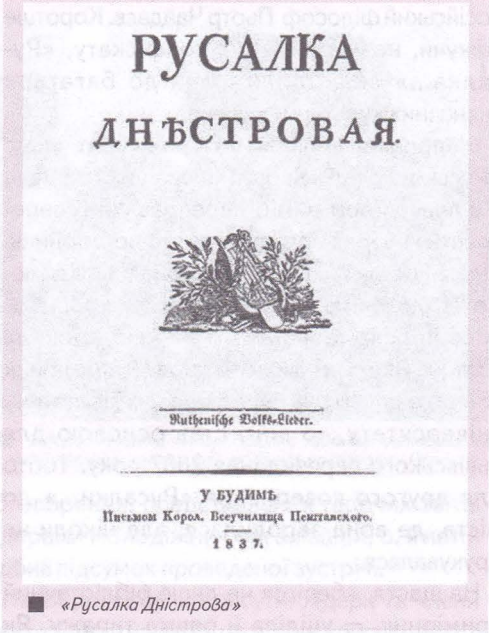
РУСАЛКА
ДНѢСТРОВАЯ.
Ruthenische Volks-Lieder.
У БУДИМѢ
Печатомъ Корол. Всеучилища Пештанскаго.
1837.

■ *«Русалка Дністрова»*

свідчать документи, під час революційної «Весни народів», у липні 1848-го, Яків Головацький, в ту пору професор Львівського університету, домігся видачі йому конфіскованих 600 примірників «Русалки...» І вони теж пішла межи люди, потрапила до Великобританії та багатьох інших європейських країн, а також до Сполучених Штатів Америки і Канади. Як дослідила Луїза Ільницька, у книгозбірнях та музеях світу, у приватних колекціях за кордоном зберігається понад 100 примірників першого видання «Русалки...»

У той самий час, хоча й не часто, але появлялися нові перевидання «Русалки...»: 1910 року — в Тернополі (видавець о. Йосиф Застирець); 1950-го — в Києві, у видавництві «Дніпро», з передмовою академіка О. Білецького, який етнонім «руський» (український) трактував, — вочевидь, з огляду на тодішні ідеологічні настанови, — як «руський» (російський); 1961-го — у Філадельфії (США); 1972-го — знов у Києві, в «Дніпрі» (тираж — 25 тисяч). Шосте перевидання у тому ж таки «Дніпрі» підготував 1987 року знаний шашкевичезнавець Михайло Шалата — і тому, на відміну від попередніх, воно не було копією чи фотокопією оригіналу, а осучасненим виданням, з виправленими друкарськими похибками, примітками і поясненнями малозрозумілих слів. Тираж — 14 тисяч. Цього ж таки 1987-го року, вслід за київським, «Русалку...» як фотокопію видав у Вінніпеґу (Канада) професор Михайло Марунчак.

І ось останнє, восьме, видання, до того ж у двох книгах. І не де-небудь, а у Львові (2007). Перша книга — це репринтне відтворення першодруку 1837 року; друга — видання науково-критичне. Річ у тім, що основний текст альманаху подано без тих численних помилок, які з різних причин (брак українського шрифту, слабка обізнаність видавця з українською мовою тощо) появилися у першодруці. Ці помилки, — вони наведені в «Додатку», — виявили ще Яків Головацький, пізніше Михайло Возняк, Лідія Чехович та Михайло Шалата. Він же, М. Шалата, редактор-упорядник та автор передмови; йому ж, а також членам Шашкевичівської комісії — Феодосієві Стеблію, Василеві Гориню та Богданові Якимовичу — належать примітки, біограми та резюме. Треба відзначити і технічне опрацювання тексту, верстку і макет Олени Янів. Двотомне видання не побачило б світу, якби цьому матеріально не сприяла обласна рада, яка, щоправда, не зразу усвідомила всеукраїнсько-історичне значення цієї події.

Таким чином «Русалка Дністрова» вдруге повернулася до Львова, але вже не як гостя, а як повноправна господиня, котра тут народилася та одяглася у принадні шати. Себто вперше набула свого автентичного і водночас осучасненого, не сфальшованого вигляду. І в цьому заслуга не лише її творців, а й теперішніх звеличників.

ДОБРИЙ ПАСТИР ОТЕЦЬ ЮЛІАН МАНЬКО, ЧСВВ

о. Мелетій БАТІГ, ЧСВВ

Десять днів залишалося до Великодня. Весняне сонечко, вийшовши з-за хмар, вже зранку розливало тепле своє проміння на розлогі поля і зелені луги, які розкинулися від одного села до другого, аж ген під хутори. Оживлялася земля від зимового сну, і всі рослини і дерева знову поверталися до життя. Зеленіла озимина на полях, а на лугах зелена трава зарясніла різнобарвним цвітом.

Стежинами зелених полів ішли двоє: старшого віку батько Іван та його дванадцятирічний син Василь. Минаючи хутори, вони добиралися до села Старий Яр, у якому проживав, повернувшись із сибірської каторги, отець Юліан Манько, ЧСВВ.

— Василько, Ти добре підготувався до сповіді? — запитав батько хлопчика.

— Хоч я готувався, але переживаю, щоб отець не сварив мене за мої гріхи. У школі вчителька нам наказувала, щоб до сповіді ми не йшли і на Великдень до церкви теж. Ще вона нам говорила, що незабаром усі церкви закриють, а держава збудує, навіть у найменшому селі, клуби, де люди будуть сходитися на перегляд нових кінофільмів, слухати концерти і зможуть там поспівати, потанцювати і таке інше.

— Ось поглянь, Василько, зимою тут лежали білі сніги, а річки і долини скували льодові криги і, здавалося, що все це завмерло навіки. Та надійшла весна, виглянуло сонечко, сніг розтав, крига зникла і навкруги на очах почало все мінятися, зазеленіла трава, ожили дерева. Так і у житті все міняється. Не можемо сили Божої применшити. Христа розіп'яли, але, як Бог, Він воскрес і переміг навіть найстрашніше — саму смерть. Ось дивися, усе сотворіння Боже хвалить Його як свого Творця: квітки — своєю красою, соловейко і жайворонок — своїм співом, маленька бджілка — своєю працею; тільки людина, якій Бог дав найбільше благ, часто відвертається від Нього, а то й хоче побороти і воює з Ним, не розуміючи, що Він її Творець і Вседержитель. На жаль, у всьому причиною є гріх, починаючи від наших прародичів Адама і Єви і до гріхів наших щоденних. Безбожників, які сьогодні нав'язують нам своє мислення, також породив гріх, тому мусимо боротися найперше з власним гріхом. Для цього Христос встановив Тайну святої Сповіді, де Він з нами зустрічається і своїм милосердям відпускає нам гріхи. Але для цього ми повинні виконати п'ять умов доброї Сповіді.

І тут батько конкретно вказав на ці умови, щоб свята Сповідь була якнайкращою.

— Основне, щоб ти визнав всі свої гріхи і

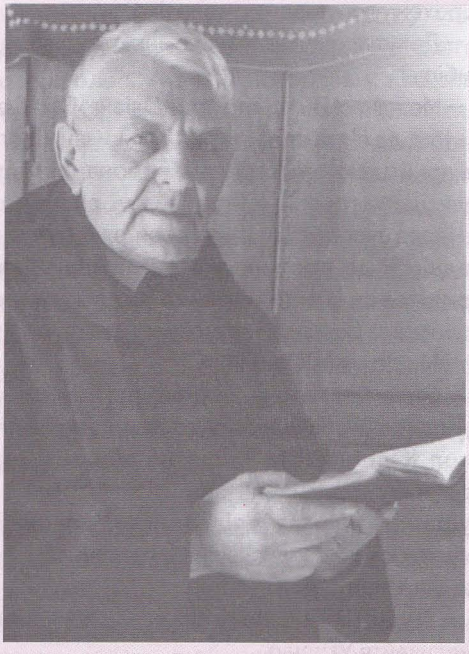

■ *о. Юліян Манько. Ювілейний рік 50-річчя священства. с. Старий Яр, Яворівщина 1966 рік*

виявив глибокий жаль за них перед Богом, — продовжував розмову батько з сином, даючи йому добрі настанови з Катехизму.

Вони підійшли близько до села. Збоку, на невеликому горбочку, стояв розбитий кам'яний хрест, між деревами лежала купа побитого каміння, а на одній липі висів віночок з живих квіточок, який, мабуть, сплели діти чи хтось із побожних жінок. Перехрестившись, вони відмовили «Отче наш» і батько невтішно промовив:

— Оцей розбитий хрест нагадує гірку долю нашого краю. І це переживемо, але скільки є розбитих отак подібно людських душ. Мине час і тут знову добрі люди встановлять хрест. Та життя людини коротке, і зруйнована душа переходить у вічність. І ті, що руйнували святині, хрести, чи будуть виправдані, коли вони не покаються? Ми бачимо тут видиму руїну, але не бачимо невидимої руїни душі, яка є страшнішою і жахливішою.

Увійшовши до села, Іван запитав в одного перехожого, старшого чоловіка:

— Де тут проживає Манько, що повернувся з Сибіру?

— Можливо, Ви хочете отця Юліана. Він живе он там, де п'ята хата звідси. Тільки він нікого не приймає. Йому строго заборонено навіть із сусідами говорити. Але зайдіть, спитайте.

Через декілька хвилин вони вже були на подвір'ї, де проживав отець Юліан. Іван привітався з жінкою, що біля криниці полоскала білизну і промовив:

— Ми до отця Юліана.

— Он там, за хатою, спитайте, що Вам треба.

Коли вони обійшли хату, то справді побачили отця Юліана. Він сидів на маленькому стільчику, одягнений ще по-зимовому — у куфайці, і читав упівголоса Утреню із молитвослова. Подивившись, хто прийшов, тут же запропонував:

— Якщо Ви не поспішаєте, то уважно вислухайте Утреню.

— Ми до Сповіді.

— Та я так і подумав, але найперше помолімося.

Отець Юліан виразно почав читати стихири, а щоб краще їх зрозуміти, то читав їх українською мовою. Його погляд був спрямований у глибину простору, який обмежувався синім небом, а ясне сонце освітлювало його своїм промінням, а також і цю садибу, у якій людина у молитві єдналася з Богом. Здавалося, що Бог так далеко, десь аж у небесних просторах... Як Всемогутній усім управляє, а заодно Він так близько з нами, коли ми у молитві з Ним розмовляємо, прославляючи Його разом з ангелами, випрошуємо всіх потрібних для нас ласк.

Після Утрені отець піднявся, промовив подячну молитву і з усмішкою сказав:

— Тепер піст, але я не можу віддавати поклони Богові. Дуже ноги болять. А зараз ходімо до хати. Я подивлюсь, чи хто є на дворі, бо за мною дуже слідкують і доносять до Яворова навіть щось найменше.

Подивившись, що на подвір'ї й на вулиці нікого немає, він їх запросив до своєї кімнати. Це була невеличка кімнатка, де він молився, відправляв Служби Божі, відпочивав, а також приймав людей, які приходили до нього. Невеликий столик, ліжко в кутику, два стільчики і лавка, де могли посидіти відвідувачі. Найперше він почав випитувати, звідки прибули, а потім задав декілька запитань хлопчикові:

— Як Тебе звати? Що ти знаєш про Бога? Хто такий був Авраам?

Коли Василько відповів на запитання, він знову запитав про Мойсея, про Божі Заповіді і насамкінець, хто такий Ісус Христос. За короткий час отець перевірив знання про Бога у хлопця, потім запитав:

— Звідки ти все це знаєш?

— В нас є «Катехизм», і багато про Бога мені розповідають мої тато, мама, старший брат, сестра.

— Дуже добре, дякуй Богові, що маєш побожних батьків, — а потім звернувся до батька, кажучи:

— Маєте добрих дітей. Тепер сповідайтеся, а ти, Василько, вийди до сіней, бо сповідь є таємницею.

Після батькової сповіді сповідався Василько. Отець слухав його уважно, а потім взяв його за руку і подав змістовну, добру науку. Після того обійняв і правою рукою притиснув до грудей, кажучи по-батьківськи:

— Можливо, колись заміниш мене і як священик будеш сповідати. Покликав батька Івана, засвітив свічку і вони разом прийняли Святе Причастя.

— Службу Божу я відправляю дуже раненько, ще з ночі, і залишаю Святі Тайни, а потім хто приходить, то я сповідаю і причащаю. Хоч як не стараюся, щоб цього ніхто не знав, все одно приходять і перевіряють. Як кажуть, стіни вуха мають і все чують.

Отець запитав, з якого року батько, а потім промовив:

— Ви лише на сім років молодші від мене, а мені вже сімдесят минуло. Не думав, що доживу свого віку.

Отець Юліан почав розповідати про себе:

— Вже п'ять років я проживаю у своїх рідних. А перед тим, як повернувся із заслання, майже рік перебував у своєї сестри Катерини у Куликові, але там приходило дуже багато людей, то мені казали виїхати з міста. Тоді я просився до свого рідного села Старий Яр. У мене були дуже спухлі ноги. Я показав начальству свої ноги, а вони подумали, і я також так подумав, що мені залишилося жити ще декілька місяців. А ноги я застудив на лісосплаві, з людьми там ніхто не рахувався. На першому місці було виконання плану. Вода в ріці була холодна. Надходили осінні дні, а начальство намагалося відправити якнайбільше лісоматеріалів річковим транспортом. Перед початком цих робіт тим, хто сплавляв, видавали спирт, щоб у них у воді не мерзли ноги. Ніхто не думав, що чекає на них: екзема, гангрена, ампутація ніг, смерть. Кожного дня зачитували, скільки виконали, скільки перевиконали і скільки ще мають сплавити лісу холодними водами сибірських рік.

■ *о. Юліян серед родини (с. Старий Яр, 1966 р.)*

Я не пив спирту, але в холодну воду доводилося залазити, бо наглядачі кричали на повен голос. А потім потрапив у лікарню, ревматизм, ноги почали пухнути, як коновки, а я тільки молюся Богові і думаю, що на все Божа воля. Тож із такими ногами відпустили додому. Був я у Куликові, та нікуди не ходив, люди до мене приходили. А коли приїхав сюди, то почав натирати різними мастилами і ноги відійшли, але болять так, що нікуди не можу ходити. Дякую Богові, що і так відійшли. Це справжнє чудо. Напевно я ще Богові тут потрібний, бо підтримую всіх, хто приходить до мене.

Слухаючи уважно отця, Іван звернувся до свого хлопця:

— Васильку, можливо, наша розмова є тобі нецікавою, погуляй собі на дворі.

І коли Василько вийшов з хати, отець і батько говорили про різні речі — як духовні так і світські.

— Хоч я навчаю дітей доброго, але остерігаюся гострих питань, щоб щось не виносили між люди. Прошу отця, я дякую Богові, що живу і

можу ще допомагати дітям. Хочу їх наставити на добру дорогу у цьому жорстокому світі, бо моє життя також було декілька разів на волосині. О, як би я хотів, щоб хтось із моїх дітей став священиком...

— Безбожництво, яке сьогодні твориться, є тимчасовим, — відповів отець і продовжив, — покликання до богопосвяченого життя, багато залежить від добрих намірів батьків. Мій батько Олексій і мати Катерина були дуже побожними. Завжди ходили до Крехова на відпуст на свято св. Миколая навесні. І я також вже з восьми років ходив з ними на відпуст разом з братом Василем. Він також був побожним і щиро молився. Батьки завжди жертвували свій відпуст за наше покликання.

Отець звернувся до Івана:

— Покличте свого хлопця, ми добрі речі говоримо, хай і він послухає.

І коли Василько увійшов у хату, він продовжував розповідати про Крехів:

■ *о. Юліян Манько (1966 рік). По правиці о. Маркіян Савчин, ЧСВВ. Зліва — о. Дам'ян Богун, ЧСВВ*

— Коли брати співали утреню чи вечірню, то ми з Василем (ось бачиш, у мене також був брат Василь) стоїмо біля братів і слухаємо. Я ніколи не думав, що не мине багато часу і ми будемо також так співати. Не раз ми з Василем відспівували Службу Божу у хаті, то навіть сусіди сходилися і слухали. Мене батько послав у Яворівську гімназію. З гімназії я вступив до монастиря і закінчував гімназіальні студії в Бучацькому інституті. Там вивчав також музику і спів. Василь, мій брат, не мав змоги вчитися. Він вступив до монастиря і був братом-монахом, прийнявши ім'я Лев. Після Першої світової війни він важко захворів і помер у молодому віці.

— Прошу отця, як Ви себе відчували священиком, будучи на засланні у Сибіру чи в Казахстані? — запитав Іван із цікавістю.

— Я ніколи не думав нести кайдани ув'язнення за віру. В'язень-священик — це є щось надзвичайне у житті Церкви. Я завжди дякую Богові, що в особливий спосіб мені довелося з кращими людьми нашого народу нести хрест переслідувань. І ці слова: «Вас ненавидить світ — знайте, що він мене перше ніж вас ненавидів» (Ів 15,18) завжди надихали мене. Нас ненавидять безбожники, зате люблять люди побожні. Їх, на мою думку, є значно більше. Я не знаю за що, але мене скрізь поважали. У таборах були люди різних віровизнань. Але католицький священик був завжди у пошані у серцях навіть іновірців. Якщо якісь бандити хотіли познущатися наді мною, то добрі люди завжди заступалися. Був випадок, коли один, здається калмик, впав у депресію і був дуже пригнічений. Коли я підійшов до нього і почав із ним розмовляти, то він увесь час говорив: «Моя жена... понімаєш... нє хочєт, штоби я возвращался домой. Я нє хачу жить. Ізмєна...». Я розумів того нещасного і кожного дня з ним розмовляв. Через деякий час він вийшов із депресії, а для мене став найкращим другом. Ділився своїм пайком і навіть допомагав мені виконувати норму на лісоповалі, незважаючи на те, що був мусульманином. Душпастирської

праці було дуже багато. Особливо наші люди хотіли сповідатися і прийняти Святе Причастя перед Великоднем чи Різдвом. Також відвідував хворих, які навіть не сподівалися, що можуть висповідатися на лікарняному ліжку. Та все це минуло. Тут тепер інша праця. Найбільше болить мені серце, що люди наші спиваються. І є деякі п'яниці, що доносять на мене парткомам, районному начальству, то мушу переховуватися. Ноги дуже болять, тож хочу померти у рідному селі. А Ви, добродію Іване, моліться із своєю дружиною, щоб і Ваших дітей Бог покликав до Богопосвяченого життя. Не біймося, що нас будуть переслідувати. Христос говорив: «Якщо переслідували мене, переслідуватимуть і вас; і якщо слово моє зберігали, зберігатимуть і ваше» (Ів 15,20) І я також буду молитися за Вас.

Іван відчув, яка велика надія у отця Юліана. Здавалося, що цілий світ хилиться до безбожництва і сатана опанував цілі народи, країни, але є сила Христового Воскресіння, і всі диявольські намагання є даремними.

Отець Юліан піднявся зі свого стільчика і Іван побачив його тепер на повний зріст. Він був середнього зросту, селянської вдачі і розуму. Його євангельська простота, покірне обличчя і ласкаві голубі пронизливі очі надихали надією на якісь зміни у суспільному житті, на духовне відродження нашого народу.

— Прощатимемося, добродію. Хай Вас Бог благословить, а за покликання Ваших дітей моліться. І я буду благати Господа за Вашого Василька, щоб його святий Василій Великий покликав до свого Чину. Бо хочу, щоб з Вашого роду був хтось у нашому Чині. З Богом!

Іван та о. Юліан попрощалися, як добрі давні знайомі. Адже ж їх долі так подібні, як і всього нашого народу.

Іван з Васильком вийшли з хати, а на дворі весняне сонечко лило своє ясне проміння, посилаючи щедро тепло на цей світ після холодної зими. Їх як ніколи наповнювала життєва радість. І коли вони вийшли за село, Василько запитав у батька:

— Чому о. Юліан називає себе щасливим? Адже ж він стільки натерпівся а зараз його ноги болять. Та ще й тепер переслідують, за що?

— Саме у цьому він бачить своє щастя. Він витерпів всі знущання, зневаги і зараз йому нелегко. І все це заради Христа, заради нас, заради всіх людей. Він перебуває у селі, з ким зустрінеться — навчає Божих правд, навіть дітей вчить музики. Ось глянь: бджілка літає з квіточки на квіточку і цілий день трудиться, щоб дати людям солодкого меду. Мабуть, вона також щаслива у своїй праці. Отець також трудився і трудиться тільки для спасіння людських душ як добрий пастир, де б він не був.

— А я так боявся. Думав, що він буде мене сварити. О, як дивно, що він навпаки мені співчував. Отець Юліан дуже добрий, — говорив із захопленням Василько, — звідки у нього стільки доброти? І зараз мені так легко на душі. Я також, тату, сьогодні щасливий. Дивіться, тату, який цей світ прекрасний, скільки квіточок, бджілки, метелики, пташки. І все це сотворив для нас Господь, щоб ми раділи і славили Його Святого, як це робить отець Юліан. Але всі не будуть такими побожними.

— Це правда, але саме у цьому є наслідування самого Ісуса Христа. І кожен християнин повинен намагатися жити по-християнськи, наскільки це можливо.

Як не дивно, але пророчі слова отця Юліана стали дійсністю. Василько вступив до Василіянського Чину і прийняв ім'я Віктор. Отець Віктор, згадуючи отця Юліана, вдячний Богові за таке перше духовне покликання до священичого і монашого стану.

ГРІХОПАДІННЯ

о. Григорій ПОВОРОЗНИК

Господь все для людини сотворив:
Прекрасний світ, живу і неживу природу,
Всіляких риб, звірят, тварин і плазунів,
Едемський сад, в якому Він людину оселив на сході.

Адам і Єва у раю щасливими були,
Віч-на-віч з Богом розмовляли,
Бо були Божими дітьми,
Працюючи, святую землю обробляли.

Так доглядали Божий сад,
В якому всі дерева добрі для поживи.
У центрі саду — дерево життя
І також дерево пізнання добра і зла.

Дозволив все людині Господь-Цар,
Оскільки все було сотворено для неї,
Та заповідь одну-єдину дав...
Господарем вона була в Едемі.

«З кожного дерева їстимеш, — сказав Господь, —
Плоди принадні і корисні для поживи.
З дерева ж пізнання і добра і зла, — ні,
Бо ти помреш тоді, коли скуштуєш».

У всьому слухались свого Творця,
Завжди виконували Його волю,
Піддавшись на спокусу Сатани-змія,
Без Бога забажала знати свою долю.

Та хитрий змій, підступний Сатана,
Відвічний зависник людського щастя,
Шляхом обману сумнів в жінці поселив,
Тому, забувши про наказ, сама бажала про все знати.

«Чи справді Бог заборонив не їсти із дерев плоди?» —
почав своє «мистецтво» хитрий змій, —
«Ні! Нам все дозволено, лише із дерева посеред саду,
Не їсти й не торкатись, бо помремо».

«Ні, ви не помрете, ні... — почав лукавий, —
Бо знає Бог, коли скуштуєте, відкриються

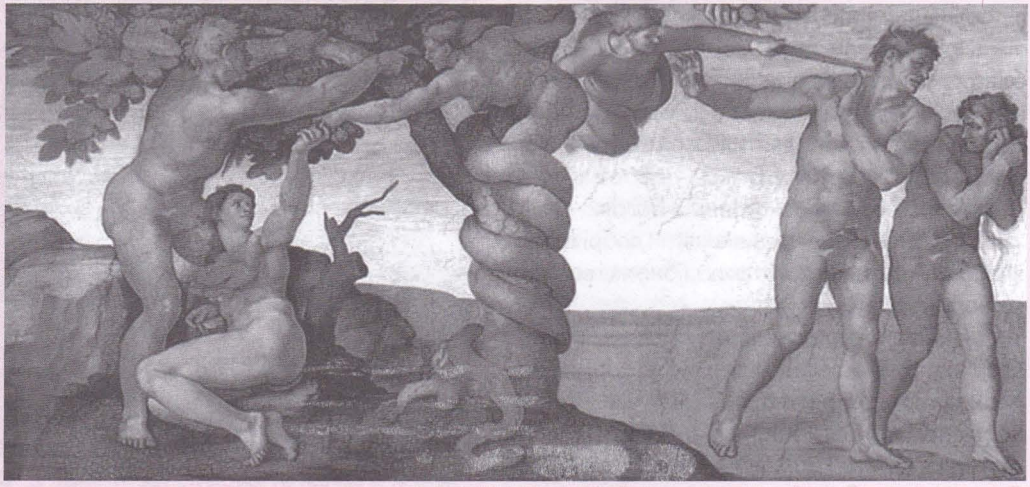

■ *Гріхопадіння і вигнання з Раю Адама і Єви*

у вас очі,
І тоді станете самі, як Бог,
Котрий знає і добро, і зло, а вам — цього не хоче».

Ото ж побачила вона,
Що плід був надто добрий для поживи
Й наскільки гарний для очей,
Що встояти вже перед ним не було сили...

Ось так спокусі піддалась,
Бо захотіла, щоб без Бога про все знати,
Сама покуштувала й чоловікові подала —
Лише тоді відкрилися обом їм очі.

Злякавшись, заховалися в саду серед дерев,
Бо Бог ходив садом під час денної прохолоди
Покликавши Адама, запитав його: «Де ти?»
Той відповів: «Я чув луну Твою й злякався, бо нагий, і заховався у саду».

«Звідки ж ти знаєш, що нагий?» —
Всевишній чоловіка запитав, —
«Чи плода не їв ти з дерева пізнання добра і зла?
Того, що їсти Я тобі заборонив?»

На це Всевишньому Адам сказав:
«Жінка, яку Ти дав мені,
Для того, щоб була зі мною,
подала мені плід із дерева, й я з'їв».

Тоді Господь сказав до жінки:
«Що ж ти наробила?»
Творцю своєму відповіла та:
«Змій обманув мене, я й з'їла...»

Отак диявол свою жертву спокусив —
Найвище Боже сотворіння.
Та не зважаючи на цей первородний гріх,
З любові до людини, ще в Раю, Бог обіцяв спасіння.

І людство дочекалось цього дня,
Коли з небес прийшло спасіння.
Пречиста Діва породила всім Христа,
Котрий все людство спас Хресною смертю й Воскресінням.

З редакційної пошти

Через часопис «Місіонар» складаю щиру подяку Господу Богу у Пресвятій Трійці, Матері Божій, св. Юді-Тадею, св. Філомені, за вислухані молитви, зіслані ласки і успішну здачу екзаменів моєї доньки.

п. Галина, смт. Богородчани

Дякую Богові та Його святим за те, що завжди відчуваю присутність Отця Небесного у своєму житті. Через молитви до його святих — св. Антонія Падевського, св. Юди-Тадея, св. о. Піо, св. Миколая Чернецького та слуги Божого Андрея Шептицького — я випрошую у Творця ласку, без якої життя людське є безцільним. Нехай молитва нашого народу, немов могутня ріка, убирає в себе тоненькі потічки приватних прохань і плине до Бога. Нехай Матінка Христова оберігає усіх нас і допомагає своїм заступництвом у хвилини, коли здається, що ситуація геть безвихідна.

Богдана, м. Львів

Складаю щиру жертовно-молитовну подяку Отцю Небесному у Пресятій Трійці, Матері Божій Діві Марії, а також всім небесним силам, ангелам і архангелам, своєму Ангелу-Охоронцю, а також всім святим, св. покровителю Володимиру, св. Ользі, св. Юді-Тадею, св. Анні, св. Катерині, св. Варварі, св. Миколаю

Чудотворцю, бл. Миколаю Чарнецькому, св. Партенію, Анні Глові й усім іншим святим нашої України за дар і охорону життя, здоров'я і благополуччя в сім'ї. Працюючи в шахті понад 32 роки, я міг не повернутися з важкої праці понад 12 разів. Упродовж усього життя переніс 3 операції. Завдяки всім небесним силам, яким я молився за змогою, все добре, а особливо я відчуваю повсякчас опіку свого Ангела-Охоронця. Дякувати Богу, я сьогодні маю змогу відбувати прощі, відвідувати Хресні Дороги. Зарваницю, Джублик, Страдч (український Єрусалим), Гошів, Крехів і, звичайно, Високий Замок, святі джерела. Через Ваш «Місіонар» звертаюся до всіх прочан. Ми маємо свою рідну унікальну державу Україну, де приїжджають до нас з різних кінців світу на прощі-Хресні Дороги. Не за великі кошти маємо змогу помолитися у наших святих місцях. Люди добрі! Українці-християни! Бережімо нашу країну, де відчувається велика святість і покров небесних сил, особливо нашої Матері — Богородиці Діви Марії — Божої Матері, нашої Заступниці. Молімося до неї, щоби випросила у свого Сина Ісуса нам прощення наших прогрішень, пристрастей, немочей у наших душах і очистила їх на Славу Божу, щоб нам осягнути Царство Боже на небесах. Славмо Її, славмо Святу Трійцю і всі небесні сили, всіх святих покровителів наших.

Володимир КУПЕЦЬКИЙ,
м. Соснівка

НЕВТОМНИЙ ТРУДІВНИК НА ЦЕРКОВНІЙ НИВІ

Зеновій ДРИМАЛОВСЬКИЙ,
вчитель Суховільської ЗОШ

15 лютого 2009 року, в неділю Блудного Сина, припало одне з найбільших християнських свят — Стрітення Господнє. Цього дня парафіяни церкви св. апостола Івана Богослова с. Суховоля Городоцького деканату Стрийської єпархії урочисто святкували 30-літній ювілей ієрейських свячень пароха о. крилошанина Ростислава Гладяка. З цієї нагоди у храмі відслужили Архиєрейську Літургію, яку очолив Преосвященніший владика Кир Юліян Ґбур, єпарх Стрийський. В святій Літургії взяв участь хор студентів Львівської духовної семінарії Святого Духа. Проповідь виголосив канцлер Стрийської єпархії о. Тарас Пошивак. По закінченні Богослужіння владика Юліян Ґбур побажав отцю-ювіляру Божого благословення, здоров'я, сил для праці у Христовому винограднику. Також отця Ростислава привітали о. диякон Ігор Головчак, священнослужителі, суховільська молодь, керівники церковних хорів, представники молитовних товариств та молодіжних організацій. Слова про невтомного трудівника на церковній ниві від імені парохії виголосили: вчитель Суховільської ЗОШ п. Зеновій Дрималовський, директор школи п. Богдан Доскуч, Голова Суховільської сільської ради п. Роман Струк. Щирі слова привітання висловили гості ювілею — Народний художник України, академік АНУ, професор п. Любомир Медвідь, заступник голови Городоцької районної адміністрації п. Василь Савчук, приятелька отця пароха п. Христина Дибуляк-Чорпіта з Філадельфії та родичка п. Тетяна Гаєцька з Колорадо (США).

Отець Ростислав Гладяк народився 8 червня 1950 р. в священичій сім'ї у с. Соснові на Теребовлянщині. По закінченні 9 класів середньої школи вступив до різьбярського училища в смт. Івано-Франкове на Яворівщині. Відбувши строкову військову службу стає студентом Ленінградської духовної семінарії. Рукоположення о. Ростислава Гладяка здійснив владика Миколай Юрик у соборі св. Юра у Львові 15 лютого 1979 р. Дванадцять років

душпастирював у мальовничих селах рідного Тернопілля (Коропець, Криве, Королівка).

Коли легалізували УГКЦ, о. Ростислав разом зі своїми парафіянами з с. Королівка повернувся до віри батьків. 1991 року священик переїхав на Городоччину, де обійняв парафії у селах Суховоля, Бартатів та Вороців на Яворівщині. 22 жовтня 1993 р. о. Гладяк був іменований Блаженішим Мирославом Іваном кардиналом Любачівським завідателем церкви св. ап. Івана Богослова у с. Суховоля Городоцького району. Від 20 червня 1994 р. о. Ростислав виконував обов'язки декана Янівського деканату.

8 грудня 1995 р. із благословення владики Юліяна Ґбура наш душпастир обійняв посаду адміністратора собору св. Юра у Львові та керував ремонтно-реставраційними роботами інтер'єру храму, які завершилися 1998 року. За сумлінну працю на посаді адміністратора о. Ростислав Гладяк був іменований почесним крилошанином Львівської Архиєпархії з правом носіння нагрудного хреста з прикрасами. 29 квітня цього ж року владика Любомир Гузар доручив о. Ростиславу очолити Комісію сакрального мистецтва УГКЦ Львівської Архиєпархії.

Отець Ростислав Гладяк вже 18 років обслуговує парафію с. Суховоля. Впродовж цього часу ведеться велика робота в храмі. Під керівництвом отця збудовано дзвіницю, каплицю, проборство, обгороджено церковне подвір'я, зроблено сучасне опалення в підлозі. 2004-го стараннями о. Ростислава та суховільської громади розпочато ремонтно-реставраційні роботи храму. Для оздоблення інтер'єру парафіяльної церкви було запрошено Народного художника України, професора Любомира Медвідя.

Отець Ростислав Гладяк є також активним культурно-мистецьким діячем. Його стараннями було відкрито меморіальну дошку митрополиту Андрею Шептицькому (автор проекту скульптор Іван Микитюк) у Суховільській ЗОШ (колишнє приміщення монастиря сестер-василіянок). Будучи співавтором, отець сприяв виданню історичного нарису «Суховоля», де висвітлено історію села, парафії та монастиря, заснованого митрополитом Андреєм, а також альбом «І слово стало тілом... Поліхромія святилища церкви св. Івана Богослова с. Суховоля». В скорому часі парафіяни зможуть побачити альбом «Іконостас церкви св. Івана Богогослова с. Суховоля середини VII ст. зі збірки Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького», який виходить з ініціативи о. Ростислава Гладяка. Крім того, о. Ростислав згуртував при церкві три хори (дитячий, юнацький і дорослий), які беруть активну участь як в церковних Богослужіннях, так і в районних фестивалях духовної пісні.

Тісно співпрацює отець-парох зі школою: кожної першої п'ятниці місяця служать Святу Літургію для учнів і вчителів (незважаючи на те, що кожної неділі друга Служба Божа служиться для дітей та молоді).

Усе це є свідченням того, що пастор дбає про духовний стан своєї юної пастви. На парафії активно діє «Апостольство молитви», «Братство «Покрови Пресвятої Богородиці», «Сім'я Найсвятішого Серця Ісуса», «Спільнота «Матері у молитві». Кожного року у Великий піст на парафії відбуваються реколекції, які проводять отці-василіяни. Завершуються науки Хресною ходою селом.

Щоліта отець з парафіянами здійснює паломництво до відпустових місць (Зарваниця, Крехів, Унів, Гошів), відвідали монастир у Дорі (поблизу Яремча), святині Києва, побували на Чернечій Горі в Каневі, двічі підкорили Говерлу.

Парафіяни щиро вітають дорогого пароха о. Ростислава Гладяка з 30-літнім ювілеєм священства, молять Всевишнього обдарувати ювіляра всіма ласками, необхідними для невтомного служіння у Христовому винограднику на користь рідному народові та спасіння наших душ. Нехай Пречиста Богородиця, зображена на іконі в Зарваниці, до якої з дитинства плекаєте, Ви, отче, набожність, опікується Вами та Вашою родиною.

Многих і благих літ!

ЧАЙНВОРД «ПАСХА»

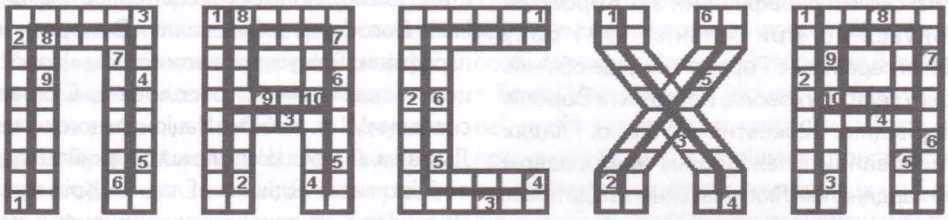

Літера «П» 1. Христос Воскрес! ... зі сну збудилась, в трави, цвіти замаїлась, звір і птичка веселиться, миром Божим світ краситься. 2. «... до Страстей Христових» — одне з християнських східних Богослужень візантійського походження, присвячене возвеличенню Христа. 3. Христос Воскрес! Радіє світ, бо вже прийшла життя весна, пропала вмить душевна ..., гріховне зло і смерті слід. 4. Хліб, освячений у день Пасхи, а в Томину неділю роздається людям. 5. Христос Воскрес! Учні Спаса днесь співають, ... і смуток забувають. 6. Великоднє привітання: «... Воскрес!» 7. Одне із релігійних видавництв у Львові. 8. Христос Воскрес! ... нам сам Христос приносить, мир нам небо днесь голосить. 9. Небеса достойно нехай веселяться, земля ж нехай радіє, нехай святкує увесь видимий світ і невидимий Христос бо воскрес — ... вічна! (Пасхальна Утреня).

Літера «А» 1. Мистецтво написання писанок, крапанок, крашанок. 2. Голготська П'ятниця, Субота — і ось Неділя пресвята, в минуле відійшла скорбота, ми знову бачимо Христа. Цвітуть сади у Назареті, гора ... і Тавор, і світлий День Господній третій звеличує всевишній хор. 3. Людина, яка вкрай обмежує свої життєві потреби. 4. Колючий кущ, з якого був сплетений вінок для Ісуса. 5. Христос Воскрес! Радіє враз неволений ... . 6. Назва церковного читця і співця. 7. Потік, біля якого спіймали Ісуса. 8. День, коли Ісус Христос воскрес. 9. Аж ось прийшов чоловік, ... на ім'я, який був головою синагоги. Припавши до ніг Ісуса, він почав його просити зайти до нього в хату, бо була в нього дочка одиначка, яких дванадцять років, і вона вмирала. 10. І ось був чоловік, на ім'я Йосиф, ..., — людина добра й праведна, що не пристав був до їхньої ради, ані вчинків. Походив він з Ариматеї, юдейського міста й очікував Божого Царства; цей прийшов до Пилата й просив тіла Ісуса.

Літера «С» 1. Впав він раз і впав удруге — бачить, це чужа прислуга, ... підступає, хрест нести допомагає. Плачуть люди, гірко плачуть, бо тяженьку муку бачуть, «Ой не плачте наді мною, а заплачте над собою». 2. Композитор і диригент, автор пісні Христос Воскрес! Під небозвід — отець Йосип ... . 3. У Кані — весілля. На просьбу Марії Ісус творить ..., — Такого вина ще не відали люди!. 4. Промова, в давнину на Україні привітання з Великоднем. 5. Один із учнів Ісуса. 6. ... із любові подає платок Христові.

Літера «Х» 1. Але один ..., що був у дорозі, зненацька надійшов (на нього) й, побачивши його, змилосердився. 2. Христос Воскрес! Під ... — назва пасхальної пісні. 3. Велично ... Воскресний залунав а Тому честь, Тому поклін, Хто владну смерть здолав. 4. Таємний учень Христа. 5. Євангеліст, який обширно описує Страсті і Воскресіння нашого Спасителя. 6. Ангел — ... наших душ.

Літера «А» 1. Хай у любові Божий ... цвіте і віра в серденьку завжди буде! 2. Свято на відзначення якоїсь видатної події. 3. Люди, що йшли перед ним і ззаду, кликали «... Синові Давида! Благословен той, що йде в ім'я Господнє». 4. Єврейський первосвященик за часів Ісуса Христа. 5. Кожний із дванадцяти учнів Христа, яких він послав проповідувати своє вчення. 6. Запашною нехай буде великодня паска і довіку буде з Вами світла Божа ...! 7. І ось великий зчинився землетрус, — ... бо Господній зійшов із неба. 8. Брат Марії і Марти, якого воскресив Ісус. 9. Столиця Італії, головний центр католицизму, місце паломництва католиків усього світу. 10. Після вечора суботи, як зайнялося на світання першого дня тижня, прийшла Марія ... та інша Марія навідатися до гробу.

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРД «БУТТЯ» ЗА БЕРЕЗЕНЬ 2009 Р.:

По горизонталі: 5.Вівчар. 6.Ковчег. 10.Сонце. 11.Вітер. 12.Насіння. 15.Пізнання. 18.Заповідь. 19.Йосиф. 20.Мова. 21.Тигр. 23.Поміч. 25.Кінець. 26.Золото. 31.Чоловік. 33.Голос. 34.Народ. 35.Арарат. 36.Фараон.

По вертикалі: 1.Місце. 2.Ханаан. 3.Родина. 4.Вечір. 7.Козеня. 8.Хліб. 9.Дерево. 13.Знавець. 14.Вавилон. 16.Потоп. 17.Вибір. 22.Німрод. 24.Сторож. 27.Йордан. 28.Лоза. 29.Мівсам. 30.Добро. 32.Ранок.

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРД ЗА ЛЮТИЙ 2009 Р.:

По горизонталі: 5.Дзвін. 11.«Стрітення». 12.Часопис. 13.Ірмос. 14.Тарас. 15.Сет. 16.Капуцин. 19.Коран. 20.Пісня. 21. Цар. 22.Автор. 25.Стрічка. 26.Рим. 27.Йосафат. 28.Зло. 31.Студит. 32.Василій. 33.Віра. 35.Сара. 36.«Край».

По вертикалі: 1.Страх. 2.Літанія. 3.Мер. 4.Ангел. 6.Зоря. 7.Іконостас. 8.Ладан. 9.Хоругва. 10.Кирило. 16.Капітула. 17.Антоній. 18.Макарій. 22.Актив. 23.Митар. 24.Дар. 29.Лука. 30.Мир. 34.Ас.

МІСІОНАРЧИК

НЕБЕСНА КАНЦЕЛЯРІЯ

Підготувала Наталія ЛЕХ

ДВІ СЛОВІ

Христос Воскрес!
— Воістину воскрес!

Цього місяця ми продовжуємо свій піст та переходимо у час великої радості — Великодніх свят. Ми переживаємо страсті та хресну смерть нашого Спасителя та радіємо Його славному Воскресінню, яка звільняє людину з гріхів та повертає їй прообраз Божий. Тому у цьому номері пропоную разом роздумати над однією темою, якої багато людей взагалі не хочуть зачіпати, інші бояться про це говорити, а ще інші нормально реагують, бо знають таємницю, яку вона в собі приховує. Цією таємницею хочу поділитися з вами і пропоную разом задуматися у час великого радісного часу про її важливість, яку ми часто недооцінюємо.

Такою темою є смерть. На перший погляд страшно, правда? Відразу стає моторошно і лячно. Пригадуєш усі

■ *Христос з діточками*

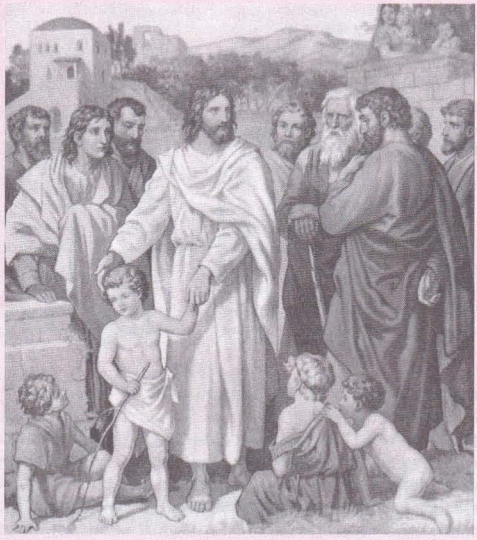

■ *будьте як діти!*

жахіття, які коли-небудь пережив чи яких добряче наслухався від дорослих та друзів. Пригадуєш також тих, кого ти любив, які померли і за якими ти сумуєш. Тоді починаєш задумуватися над власною смертю і думаєш, що скільки б ти не прожив — усе одно мало, адже ти так любиш життя.

Але не бійся! Так тобі каже Ісус у Святому Письмі. Пригадуєш? Усе те, що я розказувала у попередньому абзаці (всі жахи, які пов'язують зі смертю), придумало суспільство, яке не вірить у Бога, яке не бачить нічого після смерті. Воно говорить людині, яка вірує: «А звідки ти знаєш, що буде потім? Чому ти впевнений, що там буде добре — звідти ж ніхто не повертався?..» Але особа, яка любить Бога, довіряє Йому — не повинна боятися смерті.

Розповім тобі одну історію, свідком якої була особисто, і яка допомогла мені багато чого зрозуміти про смерть. Одного разу старенького отця запитали, чи він не боїться смерті. Він задумався і відповів: «А чого її боятися? Я піду до Того, Хто мене любить і Кого люблю я. Це те, заради чого я жив на цьому світі».

Подивімося на приклад Ісуса. Він прийшов, щоби виконати свою місію. Таку ж місію (звісно, у менших масштабах) має кожен із нас. Він помер, щоб піти до Свого Отця. Ми також помираємо не просто так. Смерть — це мить, яка переносить нас в інше, вічне життя, для якого ми створені, якого прагнемо. Ми сьогодні святкуємо смерть та Воскресіння Христа. Наша смерть також має стати святом, до якого ми повинні готуватися впродовж цілого життя. Маємо стати досконалими у цьому житті, щоб здобути більшу досконалість у вічному. Як на свято вдягаємо найгарніший, найчистіший та найкращий одяг, так і наша душа має стати найчистішою, найгарнішою та найкращою перед Богом — для цього нам дано земне життя.

Христова смерть та Воскресіння — це нагода для кожного, щоби переосмислити своє життя, аби переосмислити свою смерть. Ми не повинні її боятися. А готуватися до неї так, як це робив Ісус (постом та молитвою). Не знаємо ні дня, ні години своєї зустрічі з Богом, тому повинні бути щохвилини готовими до неї. Хіба ми боїмося зустрічі зі своїм батьком після довгої розлуки? Ні! Ми очікуємо її і радіємо, коли вона відбувається.

Але ж так важко, коли помирає близька людина! Важко. Це природне людське почуття, але християнин розуміє, що він не втратив людини, бо у Бозі ми поєднані, тому немає приводу для суму.

Знаєте, який вислів став моїм улюбленим віднедавна? Його автором є наша сучасниця та співвітчизниця Ліна Костенко. Ці сакраментальні слова з поеми «Маруся Чурай» стали девізом мого життя. Сподіваюся, і ви щось для себе з нього візьмете: «Аякже, смерть усе-таки це празник, який буває тільки раз в житті».

ШІСТЬ ЦЕРКОВНИХ ЗАПОВІДЕЙ

Цілий рік ми роздумували над Заповідями Божими. І як я обіцяла у попередньому числі, переходимо до розгляду церковних заповідей. Передовсім пропоную вияснити, що це за заповіді, хто їх установив та навіщо вони.

З назви можна здогадатися, що ці заповіді встановив не безпосередньо Ісус. Їх ми не знайдемо у Святому Письмі. Вони встановлені Церквою. Можемо також припустити, що ці заповіді не виникли в один конкретний час, а формувалися протягом довшого періоду. Тобто їх встановила людина, натхнена Святим Духом.

Для чого вони? Як і Десять Заповідей, вони покликані допомагати людині на шляху до Царства Божого. Це своєрідні дороговкази, оминаючи які можна заблукати.

Хто їх установив? Зараз важко назвати конкретне ім'я, але це не так уже й важливо. Головне те, що з ними погодилася ціла Церква. Під Церквою ми повинні розуміти тут не конкретну парафію з конкретним священиком, а Вселенську Церкву, яка є по цілому світу. Тобто цих заповідей дотримуються різні народи та нації, які сповідують християнство у різних країнах.

Навіщо вони? Дехто може подумати, що достатньо дотримуватися тільки Десяти Заповідей, дехто може зрозуміти, що церковні важливіші від Десяти Божих. Але ні перша, ні друга відповідь не є правильною. Звичайно, що основними є Десять Заповідей, бо їх залишив нам сам Господь через Мойсея на горі Синай. Але Церква живе та розвивається, та як це робить і сама людина. Тому, відповідно до потреб людини, Церква побачила, що повинна додати кілька, так би мовити, світських заповідей. Отже, Божі та церковні заповіді доповнюють одні одних і покликані допомагати людині йти у правильному напрямку, не відступати від Бога.

Яка суть цих заповідей? Щоб відповісти на це запитання, необхідно спочатку назвати їх. Отже є шість церковних заповідей, які звучать так: установлені свята святкувати; у неділі і свята брати участь у Святій Літургії; у встановлені пости постити; кожного року, бодай раз, у пасхальному часі, сповідатися та причащатися; у заборонені часи весіль і забав не справляти; злих книжок і писем не читати. З переліку можемо виснувати, що ці заповіді також урегульовують стосунки людини з Церквою, а оскільки Церква є містичним Тілом Христовим, то й стосунки людини з Богом.

У наступних числах ми детальніше роздумуватимемо над кожною з цих заповідей окремо. Ви можете мені у цьому допомогти, приславши на адресу редакції ваші роздуми стосовно кожної з них, і вони обов'язково будуть надруковані на нашій сторінці.

ІІСУС
ПАМ'ЯТІ ОТЦЯ ЙОСАФАТА ПАВЛА ВОРОТНЯКА, ЧСВВ

Романна АНТОНЮК

Лякливі сутінки вже обійняли Єрусалим, сонце ховалося за край храмової вежі, обіцяючи поновити свої права зранку... Кожен подих, кожне серцебиття чи зітхання чаїлося, очікуючи та вслухаючись у наростаючу мелодію ночі. А погляд, погляд чоловіка шукав собі притулку у світлі розкаленого домашнього каганця чи тихих свіч храмової менори...

Сьогодні Марк залишився у храмі, він чекав, чекав на хвилю, коли велична єрусалимська синагога залишиться наодинці із собою: запізнілі паломники покинуть її стіни, тривожні молитви стихнуть, святкове Богослужіння залишить по собі лиш пряні пахощі, і вона заживе власним загадковим життям, повним мерехтіння свічок та гри тіней... Тоді на очах в юнака народиться казка, ця жива тиша цілком поглине його істоту, й він почує звуки: нічим не затуманене, чисте звучання серця, що отримує тут силу... Надто сьогодні — в надвечір'я Пасхи. Він вглядався у полум'я та дивувався відтінкам й дивовижним барвам храму в зорінні менори.

Марк був незвичайним учнем. Він міг не розуміти багатьох приписів та законів, не пам'ятати всіх псалмів, не збагнути змісту якогось із храмових ритуалів чи розгубитися під час молитви... Та все ж подавав великі надії в очах вчителів церковної школи фарисеїв завдяки світлому відкритому розуму, благородній поставі й предивному голосу, що вмів підіймати угору людські серця...

Він уявляв Ягве просто, надто просто, не дозволено фарисеями просто... Священнослужителі, гідні вчителі школи, часто шаленіли, коли Марк пояснював стародавні святі тексти. Однак через шляхетне походження його місце у школі було недоторканим. Юнака займали думки про сотворення світу. Марк був ладен славити Творця, коли над Єрусалимом розквітало сонце, поклонятися Його могутності та величі, піднімаючись на гірську вершину, бачити Його красу в стрімкому орлиному леті, відчувати Його любов у ніжному маминому дотику... Марк бачив себе лицарем, захисником, месником. Ріс міцним і загартованим. Вважав своїм обов'язком захищати слабших і провчати зухвалих. Марк не знав лукавства. Батько навчав його пам'ятати про власну гідність і поважати гідність інших...

Вогники свічок сколихнулися і знову виструнчилися. Подих вечірньої свіжості увірвався в синагогу, і з ним забриніла чиясь легка стрімка хода. Марк стривожився — тихий шепіт доніс із глибини храму слова, що цими днями стали причиною великих хвилювань у храмі, школі, в цілому Єрусалимі... «Ієшуа — Син Усевишнього», — вирізнилося із швидкої приглушеної мови прибульця й вразило Марка. Непомічений юнак швидко огледівся і у відблисках менори розпізнав дві постаті. Передчуття та приховане сподівання Марка безпомилково вгадали у ізраїльтянах Його учнів.

Марк вже бачив цих двох у гурті чужинців, що зі своїм ватажком Ієшуа бентежили людські серця й позбавляли спокою фарисеїв по всій Іудеї... Заняття

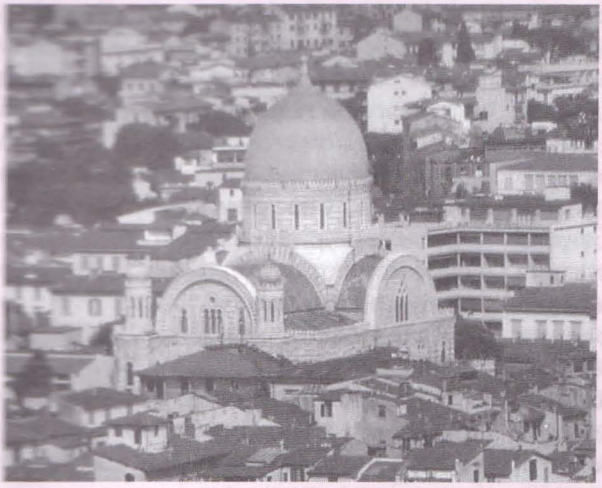

сутінки вже обійняли Єрусалим, сонце ховалося за край храмової вежі

закінчились, Марк саме виходив з товаришами із бічного входу синагоги, коли знявся той шалений переполох, налякані продавці летіли стрімголов, хто геть, а хто вдогін за перепудженими звірями та птицею, що поспіхом залишали свої набридлі клітки... Перед учнями школи тут же з'явився наставник з наказом швидко розходитися, тим самим нестримно підсилюючи їхній інтерес до метушні, що з наростаючим жаром перекинулась з вхідної площі у храм. Марк одним махом облетів синагогу, пробрався всередину службовим входом, майнув крізь юрбу метушливих переляканих фарисеїв і, тамуючи подих від побаченого, зупинився. Це було схоже на вихор, на справжню стихію, чоловік метався серед оторопілих торговців, з неймовірною легкістю і швидкістю руйнуючи їхнє захламлене царство. Марк прикипів очима до його тремтячих рук, його спітнілого гнівливого обличчя, на якому читався такий глибокий розпач і біль, що юнак силою стримався, щоб не кинутись на допомогу... За мить дивак зупинився, різко огледівся довкола, опустив іскристі розлючені очі, а коли підняв їх знову, Марк не міг помилитися, вони були повні сліз і такої невимовної печалі... Чоловік розпрямився, зробив невдале зусилля, спробував вдруге, і коли голос таки вирвався з його тремтливих вуст, цілковита тиша розлилася у храмі. «Написано: Дім мій — дім молитви, а ви зробили з нього печеру розбишак», — зазвучало тихим грудним голосом. Марк добре розумівся на голосах й розгубився вкрай — це був незвичайний голос, однозначно, рідкісний своєю чистотою і силою тембр...

Очевидно, ця сила й привела Марка в святковий вечір у синагогу в химерній надії побачити Його знову. Марк знав, що ввечері Ісус залишає синагогу і піднімається на Єлеонську гору... А вдень учням школи суворо заборонили наближатися до храму, заняття були припинені... Долаючи хвилювання та страх, Марк зробив зусилля заговорити до чоловіків... І тієї самої миті голос одного з чужинців рішуче промовив: «Згода, Йоане, повертайся на гору і приведи інших. Скажи Ісусу, що святковий агнець чекає на нас у будинку Варнави. Поквапся, а я подбаю про вечерю...» Чоловіки вклонилися і миттю залишили синагогу... Марк застиг, думки роєм пронеслися у голові. «Левіт Варнава, наш далекий родич, приймає у себе відступника Ісуса? Пасха! Треба повертатися додому... мама чекає. От батько здивується! Ісус в Єрусалимі у Варнави! Цікаво, в якому з двох будинків?» — питання підганялося питанням, Марк й незчувся, як перестрибуючи сходинки влетів у будинок.

— Мамо, тату, я вже вдома! Вечеря готова? — задзвенів Марк винувато і зайняв своє місце коло святкового столу. Батьки запитально оглянули задиханого Марка, трохи посердились, але за хвилю настав 14-й день Нісана, і ніщо не мало завадити родині достойного левіта сповістити про прихід Пасхи сумовитою молитвою. Запалали свічі... Святкування розпочали з опрісноків і печеного ягняти. Марк непокоївся, його не залишали думки про Ісуса. Він хотів заговорити про нього, запитати у батька, але не знав з чого почати... Святкова вечеря зазвичай тривала до пізньої ночі, а то й до самого ранку. І Марк був немало подивований, коли трохи згодом батько прочитав вдячну молитву, поблагословив дітей й звелів їм піднятися у спальню. Приховуючи подив і цікавість, діти подякували й без заперечень попрямували нагору. Та не Марк, він вгадував причину такої поведінки батька, попри врочистість і привітність бачив їхнє з мамою стривоження. Сьогодні передчуття його не підводить... Схованка була вдалою, з комірчини поруч з їдальнею Марк чудово чув кожне слово. Голос батька був дуже приглушеним й низьким. Він говорив уривчасто, неясно, та, схоже, вони з мамою розуміли одне одного. Марк напружено дошукувався змісту сказаного: «Він приречений. Каяфа цього не подарує... Схоже, Синедріон знайшов собі жертовного Агнця... Божевілля, цей чоловік або не при розумі, або ... справді святий. Ти б почула про його Царство істини та справедливості, де зайва будь-яка влада... Вони винесуть вирок одностайно, а ігемон — о-о-о, Пілата важко передбачити... Та вони знайдуть доказ». Марка обійняв холодний піт, він тремтів й гарячкувато хитав головою. «...Але цей Ісус не мине безслідно, згадаєш моє слово. У нього незбагненна влада, не від цього світу...» Марк схопився з місця, вишмигнув з комірки, вибіг надвір, задихаючись від панічного страху і безпомічно оглядаючись довкола...

■ *Марк подавав великі надії в очах вчителів церковної школи фарисеїв завдяки світлому відкритому розуму*

«Котрий з будинків Варнави? Я Його побачу, обов'язково ще побачу...» Марк мчався порожніми вулицями міста, забувши про свято, про припис, про себе... У вікнах будинку заблищали вогники, Марк перемахнув огорожу, припав до шибки. Все було спокійно і правильно: родина Варнави святкувала Пасху... «Значить, у другому... біля міських воріт!» Марк пролітав повз дрімотні оселі, і лише миготіння свічок та запах печені виказували, що місто живе, й Марк душею відчував, що Єрусалим наче насторожений, в очікуванні чогось...

Другий маєток Варнави стояв трохи поодаль, поблизу величезних з позо-

лотою міських воріт. Марк прокрався до вікна. «Так і є, це вони! Знайшов!» — серце стрибало, руки тремтіли. «Ісус... Який спокійний, не знає, напевно, не знає, що йому загрожує... Подає келих з вином, щось каже... Очі, задумливі й лагідні, мов блакить небес. Чому, за що?!» Хлопець здригнувся, відскочив від вікна й зник у гущі саду... За мить з будинку почали виходити люди, повільно, безмовно, замислено... Чужинці залишили подвір'я Варнави, минули міські ворота, зникаючи у глибокій темряві... А слідом залишив місто юнак у святковому білому хітоні.

Марк добрався до підніжжя Єлеону, затаївся і став спостерігати. Учні Ісуса стояли навколішки, схоже, молились... Марк напружено шукав очима, Його серед них не було. Марк злякався. Минула добра година, у нього вже злипалися повіки. З гурту доносилося мирне хропіння. Марк чекав, дряпав долоню, щоб не заснути. «Він десь поруч, не могли ж вони відпустити Його самого у глупу ніч? Як вони можуть спати? Що це? У мене видіння? Світло, звідки стільки світла? Ісус! Він спускається з вершини... Що з ним, який химерний блиск?! Схожий на полум'я у подобі людини! А чи ж людини?.. Він сяє зсередини... Вже зовсім близько... Ні, цього не може бути, це сон. Я, певно, заснув, а тепер прокинувся... Саме так, а Ісус тим часом повернувся, ось він стоїть і посміхається до людей. Такий, як завжди, у блакитному хітоні, пожвавлений. Все в порядку. Батько дарма хвилюється! Що йому може загрожувати? Він, як дитина, щирий і добрий, хто зможе на нього посягнути? Ніхто! Пора назад... непроглядна ніч, тільки зірки — хто небо підпалив?.. Додому!» І Марк помчав назад, підстрибуючи й радіючи всьому, — небу, зіркам, деревам, повітрю, а надто — своєму сну... «Такий чудовий сон, як казка, ніколи не забуду. Ніколи...» , «Іі-і-ісу-у-у-у-у-у-ус!» — розлилося долиною, вдарило об скелясті вершини й помчало стократним відлунням на зустріч нічному Єрусалиму... Той відгукнувся беззвучно, затаєно, печально... Марк влетів у місто і біля самих воріт вгледів рухливий жмут тіней. Марка відкинуло набік. «Що це? Хто це? А-а, мабуть, єрусалимська варта робить нічний обхід?! Точно. Вийшли за ворота? Дивні, несе ж їх кудись на Пасху!» Посміявшись про себе над невсипущими вартовими, юнак перетнув нічне непорушне полотно міста... Забрався у свій будинок, ніким не помічений і зворушений до глибин, несучи у своєму серці промінь того світла, що йому наснилось... І дякуючи Богу за 14-й день Нісана, Марк заснув мирним, тихим, казковим сном, повним примарливих відблисків, серед яких до нього посміхалося тонке знайоме обличчя, а тверда й надійна рука вела у якусь незвичайну і дуже довгу подорож...

ВЕЛИКОДНІЙ КОШИЧОК

Подала Соломія КОРНИЧ

(Знайдіть у нашому кошичку потрібні слова та вставте замість ... .)

Маленька ... з нетерпінням очікувала неділі. Адже в неділю буде велике свято – ... Мама пообіцяла Катрусі, що святкуватимуть його в селі, в гостях у бабусі. Тато зробив для Катрусі ..., яким вона малювала воском на білому яєчку різноманітні узори. Вийшла чудова .... , яку Катруся поклала у свій святковий кошичок. Прикрасило кошик маленьке жовте ...-іграшка, подароване татом. Ось воскова ... Її вона засвітить, коли святитимуть паски біля церкви. Маленька зелена ... барвінку теж слугуватиме гарною прикрасою.

Катруся побігла на кухню допомагати бабусі у приготуванні святкових страв. На столі красувалася маленька ..., яку бабуся спекла спеціально для своєї улюбленої внучки. Вона зайняла центральне місце у Катрусиному кошику. Мама похвалила донечку за гарно прибраний кошик, який Катруся понесе до церкви для освячення.

Перед сном дівчинка повторила з бабусею слова гаївок. Особливо подобалися їй гаївки «Жила-була ...» та «Ходить ... по ялині». Засинаючи, вона мріяла, як завтра після святкової Служби Божої усі вітатимуть одне одного «...воскрес!», снідатимуть усією родиною за великим бабусиним столом, весело бавитимуться гаївок біля церкви.

СВЯТИТЕЛЮ МИКОЛАЮ, МОЛИСЯ ЗА НАС!
Відпуст у Крехові 23-24 травня 2009 р.Б.

Вийти назустріч Богу, покинути бодай на короткий час свою домівку, віддатися молитві та роздумуванню над Словом Божим. Саме цього прагне наша душа. Тому запрошуємо Вас вирушити на щорічну прощу до Крехова, до Василіянського монастиря святого Миколая.

Кожного року проща на «теплого Святого Миколая» збирає тисячі прочан. Пройти Хресною дорогою, якою розпочинаються моління, відвідати печери, з яких розпочинався сам монастир, чудотворне джерело, поклонитися чудотворним іконам Пресвятої Богородиці та святителя Миколая.

Взяти участь у нічних чуваннях — для оді на відпустовому майдані та для стольства молитви у монастирському лі. Прийняти ласки від Бога, прийняти цення гріхів у святій Тайні Покаяння, натися із Христом у Пресвятій аристії, отримати повний відпуст та ести радість Христового Євангелія ому та в кожне місце, куди Господь нас де.

прошуємо Вас до Крехівського астиря святого Миколая!

ПОЛОМНИЦЬКИЙ ТУР до МЕДЖУГОР'Я 2-9 червня 2009 р.Б.

1 День
Ранковий виїзд до Будапешту. Перетин кордону. Ночівля в Будапешті.

2 День
Сніданок. Екскурсія по Будапешту. Оглядова екскурсія включає: фортецю Буда на фортечному пагорбі над Дунаєм. Площу Святої Трійці, собор Богородиці, рибальський бастіон. Огляд Австрійської фортеці. Перший міст через Дунай – Ланцюговий міст, будівлю парламенту, найбільший храм Будапешту – собор св. Стефана, будівлю опери, проспект Антраша. Переїзд в Меджугор'є.

3 День

Меджугор'є. Служба Божа. Меджугор'є в останні десятил двадцятого, а також на початку двадцять першого сторіч стало унікальним місцем в світі, куди стікаються люди з усь світу, різного кольору шкіри, багаті й бідні, молоді та старі. немає дня в році, коли не було б чутно розмови на різних мо світу.

4 День

Меджугор'є. Служба Божа у місцевій церкві. Огляд ста Матері Божої, хреста, статуї Ісуса Христа. Похід в Подбрд гору появи Божої Матері. Вечірній переїзд до Хорв (Макарська).

5 День

Сніданок. Виїзд до Вепріча – однієї з найбільших свят Хорватії, яка розташована біля Макарської, що в Серед Далмації. У святилищі Вепріч облаштовані каплиця і ризниц зовнішнім вівтарем, будинок для духовних вправ, Хре дорога.

6 День

Сніданок. Природній парк «Плітвицькі озера» – 16 о національного парку, сполучені між собою каскадами із водоспадів! Цей феномен вважається одним із найди вижніших у світі. Неповторний витвір природи виник, геологічними мірками, не так давно – якихось 4 тисячол тому. Славнозвісне Прошчанське озеро поповнює водойми, лежать нижче. Струмки і потоки, водоспади і цівки – їх заспокійливий шум, то гучний, то ледве чутний, сповнює ув простір парку, зливаючись зі співом птахів, жаб'ячими хора плюскотінням форелі та шелестом листя.

7 День

Сніданок. Переїзд до Відня. Ночівля.

8 День

Сніданок. Екскурсія по Відню «Імператорський Віде включає в себе оглядову поїздку по бульварному колу (Ri Ви побачите пам'ятник Марії Терезі, Парламент, Рату Віденський університет, Фотіфкірхе, Віденську оперу. Вільн час. Переїзд до України